

**การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
นิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด จังหวัดอุดรธานี**

นางสาวมะยรี คำภาศรี

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา

พ.ศ. 2552

**An Analysis of Financial Position and Operation of Chiangpin
Land Resettlement Agricultural Cooperative Limited,
Udonthani Province**

Miss Mayuree Kumpasri

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์
การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพนม จำกัด จังหวัดอุดรธานี
ชื่อและนามสกุล นางสาวมะยี่ คำภาศรี
แขนงวิชา สหกรณ์
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง

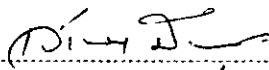
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2553

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

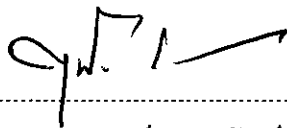
..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เสาวภา มีถาวรกุล)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์
การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด จังหวัดอุดรธานี
ผู้ศึกษา นางสาวมะยูรี คำภาศรี **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด 2) ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด 3) ศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์

วิธีการศึกษาที่ใช้ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ โดยค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลรายงานกิจการประจำปีและรายงานของผู้สอบบัญชี 5 ปี คือ ปี 2548 - 2552 นอกจากนั้นจะเป็นข้อมูลจากระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ เอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากหน่วยงาน โดยที่การศึกษาเชิงปริมาณนี้ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์งบการเงินย่อส่วนตามแนวดิ่ง แนวโน้มและอัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งวิเคราะห์ถึงโครงสร้างการลงทุนและเงินทุน สภาพคล่องทางการเงิน ความสามารถในการก่อหนี้ ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ และความสามารถในการทำกำไร

ผลการศึกษาพบว่า 1) ฐานะทางการเงิน สหกรณ์มีโครงสร้างการลงทุนของสินทรัพย์ในลูกหนี้เงินให้กู้ยืมระยะสั้นเป็นส่วนมาก โดยมีการจัดหาเงินทุนจากการการกู้ยืมมากกว่าการระดมทุนจากภายในสหกรณ์เอง 2) ผลการดำเนินงาน สหกรณ์ประสบปัญหาด้านธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายเนื่องจากต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งมีผลขาดทุนเฉพาะธุรกิจทุกปี ส่วนธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์ไม่สามารถเรียกเก็บหนี้จากเงินให้กู้ยืมของสมาชิกสหกรณ์ได้ตามกำหนด แต่ในภาพรวมสหกรณ์มีผลกำไรสุทธิตลอดระยะเวลาทั้ง 5 ปี โดยส่วนใหญ่กำไรจะมาจากดอกเบี้ยค้างรับจากเงินให้กู้ยืมและมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปี 3) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงิน สหกรณ์มีอัตราหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ทั้ง 5 ปี สูง และสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน ทำให้มีความเสี่ยงทางการเงินสูงเพราะทุนของสหกรณ์ไม่สามารถคุ้มครองหนี้ได้ทั้งหมด รวมทั้งการนำสินทรัพย์ทั้งสิ้นที่มีอยู่ของสหกรณ์ไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้ยังคงต่ำอยู่ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน เนื่องจากสินทรัพย์ส่วนหนึ่งของสหกรณ์ยังคงด้อยคุณภาพ

คำสำคัญ ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน สหกรณ์การเกษตร จังหวัดอุดรธานี

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากศาสตราจารย์โอภาวดี เข้มทอง และรองศาสตราจารย์เสาวภา มีถาวรกุล ที่ได้กรุณาสละเวลาเพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำในการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตลอดจนคณาจารย์สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ประสาธตวิทยา ให้ผู้ศึกษาได้นำความรู้มาใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษารู้สึกทราบซึ่งในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่าน จึงขอขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณสมาชิก คณะกรรมการดำเนินงาน และฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ซึ่งผู้ศึกษาได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ รวมถึงเพื่อนนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่คอยติดตามให้ความช่วยเหลือ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษานี้ ผู้ศึกษาขอบอบให้ผู้สนใจที่จะศึกษาทั้งหมด

มะยูรี คำภาศรี

เมษายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
ประเด็นปัญหาการศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดการสหกรณ์และบริบทของสหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานี	6
แนวคิดเกี่ยวกับงบการเงินและการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	36
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลการศึกษา	41
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์	41
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์	49
ตอนที่ 3 การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปผลการศึกษา	60
อภิปรายผล	62
ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	68
ก งบการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด	69
ข เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร	73
ประวัติผู้ศึกษา	75

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์การเกษตร โดยเฉลี่ย ปี 2552	29
ตารางที่ 2.2 เกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกร	30
ตารางที่ 3.1 อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง ความสามารถในการก่อหนี้ ความสามารถในการใช้ สินทรัพย์ และความสามารถในการทำกำไร	38
ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์สินทรัพย์ ตามแนวคิด	41
ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์หนี้สินและทุนของสหกรณ์ ตามแนวคิด	44
ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์สินทรัพย์หมุนเวียน สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน และสินทรัพย์รวม ตามแนวโน้ม	47
ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินไม่หมุนเวียน หนี้สินรวมและทุนของ สหกรณ์ ตามแนวโน้ม	47
ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุน ตามแนวคิด	49
ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุน ตามแนวโน้ม	51
ตารางที่ 4.7 ผลการวัดสภาพคล่อง	53
ตารางที่ 4.8 ผลการวัดความสามารถในการก่อหนี้	53
ตารางที่ 4.9 ผลการวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์	55
ตารางที่ 4.10 ผลการวัดความสามารถในการทำกำไร	56

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	4
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด.....	13
ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์สินทรัพย์โดยใช้แผนภูมิ.....	43
ภาพที่ 4.2 การวิเคราะห์หนี้สิน และทุนสหกรณ์โดยใช้แผนภูมิ.....	46
ภาพที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์สินทรัพย์ หนี้สินและทุนของสหกรณ์โดยใช้แผนภูมิ.....	48
ภาพที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนขาย/บริการ ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และกำไรสุทธิโดยใช้แผนภูมิ.....	50
ภาพที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์รายได้ขาย/บริการ ต้นทุนขาย/บริการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และกำไรสุทธิโดยใช้แผนภูมิ.....	52
ภาพที่ 4.6 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ทั้ง 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานปี 2552.....	54
ภาพที่ 4.7 อัตราหมุนของสินทรัพย์ ทั้ง 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานปี 2552.....	56
ภาพที่ 4.8 ผลการดำเนินงานธุรกิจสินเชื่อ.....	58
ภาพที่ 4.9 ผลการดำเนินงานธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย.....	59

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน บทบาทของสหกรณ์การเกษตรประกอบด้วย การส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิกทั้งในรูปของการถือหุ้นรายเดือนและการฝากเงินตามความเหมาะสมกับความสามารถในการออมของสมาชิกแต่ละคน นอกจากนี้สหกรณ์การเกษตรมีการให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกในลักษณะการให้กู้เงินแบบฉุกเฉิน เงินกู้สามัญและเงินกู้พิเศษ ซึ่งเป็นการส่งเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างมวลสมาชิกในด้านการเกษตรและการได้รับสินเชื่อ โดยที่สมาชิกจะได้รับความเป็นธรรมในด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราเงินปันผลตามหุ้นมีการช่วยเหลือสมาชิกผู้มีรายได้น้อยหรือเมื่อมีความเดือดร้อน เช่น จัดให้มีเงินทุนสาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ในด้านการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ และการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางการเงินพร้อมทั้งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันการเงินแบบหนึ่ง ที่มีสมาชิกมีฐานะเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าสหกรณ์ ยึดหลักการช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เสรีภาพในการเข้าและออกจากสมาชิกภาพ ใช้แนวทางตามระบอบประชาธิปไตยในการดำเนินกิจการ และแบ่งปันผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเที่ยงธรรม

จังหวัดอุดรธานี มีสหกรณ์ที่จดทะเบียนสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ณ วันที่ 1 กันยายน 2542 จำนวน 112 สหกรณ์ แยกเป็นสหกรณ์ภาคการเกษตร จำนวน 77 สหกรณ์และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร จำนวน 35 สหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์นอกภาคการเกษตรไม่ค่อยมีปัญหาด้านการบริหารจัดการสหกรณ์มากนัก แต่ในส่วนของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดอุดรธานี จะมีปัญหายุ่งยากในการบริหารจัดการสหกรณ์อย่างมาก เนื่องจากสหกรณ์มีธุรกิจหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นที่ต้องบริการแก่สมาชิก จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาบริหารจัดการสหกรณ์ แต่ในความเป็นจริงสหกรณ์ภาคการเกษตรยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ซึ่งมักจะพบข้อบกพร่องจากการดำเนินธุรกิจ และสภาพคล่องด้านเงินทุนของสหกรณ์ ในรายงานประจำปีของสหกรณ์อยู่เสมอ

สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร ตั้งอยู่เลขที่ 61 หมู่ 6 ถนนอุดร-หนองบัวลำภู ตำบลโคกสะอาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000 สหกรณ์จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เลขทะเบียนที่ กสก.89/2519 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2519 สหกรณ์ฯ มีสมาชิกสังกัดอยู่ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอหนองวัวซอและอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ซึ่งยึดถือตามเขตแดนของพื้นที่นิคมสร้างตนเองเชิงพิณเป็นแดนดำเนินการ และเนื่องจากการจัดตั้งสหกรณ์ก่อนที่จะมีการแยกอำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี ออกไปเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู จึงทำให้มี 2 อำเภอที่อยู่ในจังหวัดอุดรธานี และอีก 1 อำเภอ ที่อยู่ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู สมาชิกสหกรณ์มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น การปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ทำนา และเลี้ยงโคขุน เป็นต้น อยู่กระจัดกระจายในพื้นที่ 3 อำเภอ ยากต่อการทำธุรกิจกับสหกรณ์

สหกรณ์มีฉางและตลาดวางข้าวเปลือกประจำตำบล ประกอบด้วยโรงคลุมเครื่องซังและลานตากข้าว รวมทั้งโรงหมักปุ๋ย ซึ่งได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ รวมเป็นเงินจำนวน 2,255,000 บาท แต่ปัจจุบันสหกรณ์ไม่ได้นำสินทรัพย์ดังกล่าวมาก่อให้เกิดรายได้

เป็นสหกรณ์การเกษตรที่ประกอบธุรกิจหลายประเภท ปัจจุบันมีสมาชิก 1,972 คน มีการดำเนินธุรกิจ 3 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เป็นต้น ในปีบัญชีที่ผ่านมา การดำเนินงานของสหกรณ์ มีผลให้สถานะทางการเงินมีความเสี่ยงสูง เกิดความไม่เพียงพอของเงินทุน ปัจจุบันมีหนี้ค้างชำระ ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ ค้างรับ ค่าปรับค้างรับ ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้กำไรสุทธิของสหกรณ์มีแต่กำไรที่เป็นตัวเลขเท่านั้น ซึ่งถ้าหากไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากรายได้ค้างรับดังกล่าวได้ก็ส่งผลให้กำไรสุทธิลดลงจำนวนมาก

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ให้ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ผู้บริหารสหกรณ์จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี โดยมีการวางแผนด้านการจัดหาเงินทุน รวมถึงการจัดสรรทุนที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นผลการดำเนินงานในแต่ละรอบปีสามารถสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของสหกรณ์ ผลการดำเนินงานจะดีหรือไม่ต้องมีการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อให้รู้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อนทางการเงินของสหกรณ์ งบการเงินที่เจ้าหน้าที่บัญชีของสหกรณ์ได้จัดทำขึ้น และผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นต่องบการเงินจะมีผู้นำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจหลายกลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ให้สินเชื่อ ผู้ลงทุน หรือเจ้าหน้าที่ ผู้สอบบัญชี ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป เพราะได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุดรธานี กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มาแล้ว แต่เนื่องจากงบการเงินเป็นเพียงระบบงานสรุปข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน (งบดุล) ผลการดำเนินงาน (งบกำไรขาดทุน) ที่แสดงในรูปของจำนวนเงินเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้น จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด พร้อมทั้งอธิบายผลการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

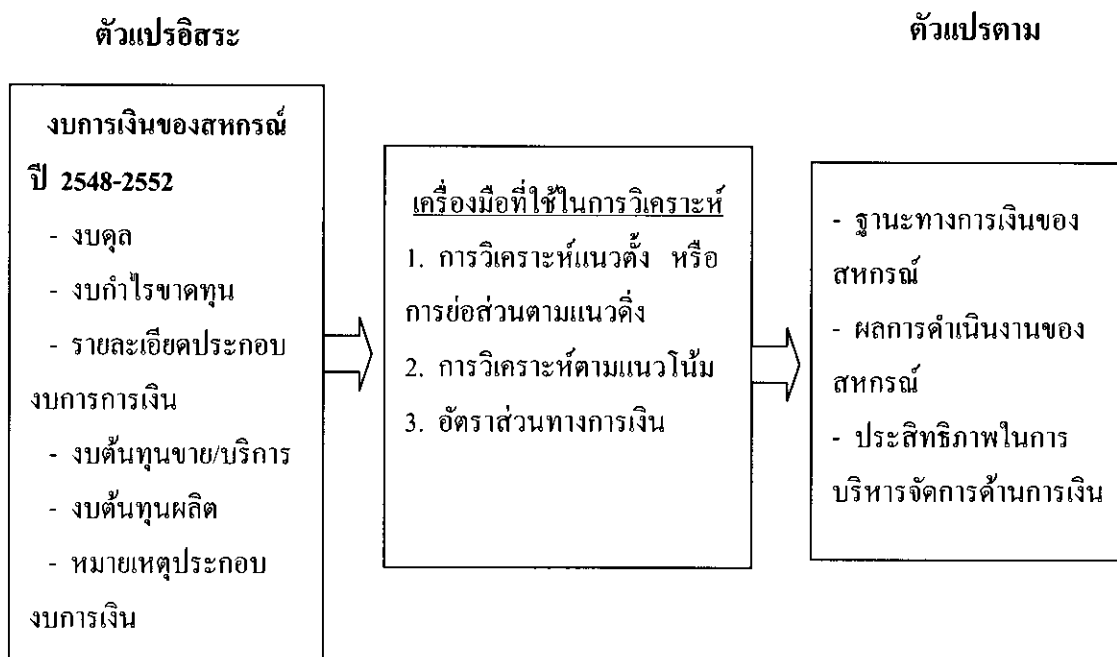
2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด
- 2.2 เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด
- 2.3 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด

3. ประเด็นปัญหาการศึกษา

- 3.1 เพื่อให้ทราบฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด
- 3.2 เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด
- 3.3 เพื่อให้ทราบประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

5. ขอบเขตของการศึกษา

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด จากรายงานประจำปี พ.ศ. 2548 – 2552 เป็นระยะเวลา 5 ปี รวมทั้งประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์

5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด

5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ ธันวาคม 2552 – มีนาคม 2553

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 6.1 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงผืน จำกัด
- 6.2 ผู้บริหารสหกรณ์ หมายถึง คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์
- 6.3 งบการเงิน หมายถึง รายงานทางบัญชีของสหกรณ์ ประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งแสดงในรายงานประจำปี 2548 – 2552 ของสหกรณ์
- 6.4 ปีบัญชี หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดขึ้นเพื่อวัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงผืน จำกัด โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน – 31 มีนาคม ของทุกปี

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ผู้ศึกษาได้องค์ความรู้ ความเข้าใจในการเลือกใช้เครื่องมือวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ในแต่ละด้านทำให้ทราบสภาพปัญหาทางการเงิน ผลการดำเนินงานที่แท้จริงรวมถึงข้อบกพร่องจากการตัดสินใจในการบริหารจัดการสหกรณ์ ของสหกรณ์ในปีบัญชี 2548–2552
- 7.2 ผู้บริหารและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ได้ทราบผลการวิเคราะห์และสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง และวางแผนการดำเนินงานของสหกรณ์
- 7.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สามารถนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการแนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดอุดรธานี
- 7.4 กรมส่งเสริมสหกรณ์ สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งได้เป็น 3 หมวดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสหกรณ์และบริบทของสหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานี
2. แนวคิดเกี่ยวกับงบการเงินและการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการสหกรณ์และบริบทของสหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานี

1.1 แนวคิดการสหกรณ์

ความหมายของสหกรณ์ (Meaning of Co-operatives)

1) ความหมายตามพระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย

(ดำรง ปันประณต และสอาด แก้วเกษ , 2550) พระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทยประทาน คำแปล

“สหกรณ์เป็นวิธีการจัดการรูปหนึ่ง ซึ่งบุคคลหลายคนรวมกันเข้าด้วยความสมัครใจในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่ากัน และโดยความมีสิทธิเสมอหน้ากันหมด เพื่อจะบำรุงคนให้เกิดความจำริญในทางทรัพย์

2) พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

“สหกรณ์หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจการ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้”

3) ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

“สหกรณ์ หมายถึง องค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมที่สมาชิกร่วมกันจัดตั้งขึ้นด้วยการลงหุ้นร่วมกัน จัดการร่วมกันในการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือบริการตามความต้องการ หรือผลประโยชน์อย่างเดียวกันของบรรดาสมาชิก สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้

หนึ่งเสี่ยงในการบริหารสหกรณ์ โดยไม่ขึ้นกับจำนวนหุ้นที่ถืออยู่ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์โคนม (กฎ) คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทาง เศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันและได้จดทะเบียนว่าด้วยกฎหมาย สหกรณ์”

4) (บุญถ กรยีนยงค์, 2548) องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (The International Cooperative Alliance : ICA) ปี 1995 แสดงการณ์ว่าด้วยเอกลักษณ์ของการสหกรณ์ “สหกรณ์เป็นองค์การอิสระของบุคคล ซึ่งรวมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม โดยการดำเนินวิสาหกิจที่เป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย”

ประเภทของสหกรณ์

(กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2550) การร่วมกันทำธุรกิจสหกรณ์ ก็คือ การทำงาน สหกรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2516) เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2516 สหกรณ์ มี 6 ประเภท และได้แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2548 สหกรณ์ มี 7 ประเภท คือ

1. **สหกรณ์การเกษตร** คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร รวมกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบ อาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวมโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มี คุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

2. **สหกรณ์ประมง** คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวประมง เพื่อแก้ไขปัญหาและ อุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวประมงแต่ละคนไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตามลำพัง บุคคลเหล่านี้จึงรวมกัน โดยยึดหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ สหกรณ์ประมงดำเนินการให้ความรู้ทางด้านวิชาการในเรื่องการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม และมีคุณภาพในการเพาะเลี้ยง การเก็บรักษาและการแปรรูปสัตว์ น้ำแก่สมาชิก รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางด้านธุรกิจการประมงคือ การจัดหาเงินทุนให้สมาชิกผู้ ไปลงทุนประกอบอาชีพ การจัดหาวัสดุการประมงมาจำหน่ายการจัดจำหน่ายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ สัตว์น้ำ การรับฝากเงินและสงเคราะห์สมาชิกเมื่อประสบภัยพิบัติ

3. สหกรณ์นิคม คือ สหกรณ์การเกษตรในรูปแบบหนึ่ง ที่มีการดำเนินการ จัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎร การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัย ควบคู่ไปกับการดำเนินการจัดหาสินเชื่อ ปัจจัยการผลิตและสิ่งของที่จำเป็น การแปรรูปการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจการให้บริการสาธารณูปโภคแก่สมาชิก

วัตถุประสงค์

1) เพื่อการจัดนิคม คือ การจัดหาที่ดินมาจัดสรรให้แก่ราษฎรประกอบอาชีพ ทางการเกษตร ตลอดจนจัดบริการด้านสาธารณูปโภคแก่สมาชิก

2) เพื่อการจัดสหกรณ์ คือ การรวบรวมราษฎรที่ได้รับจัดสรรที่ดิน จัดตั้งขึ้น เป็นสหกรณ์

4. สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่มีผู้บริโภครวมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อ จัดหาสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป โดยจดทะเบียนตาม กฎหมายสหกรณ์ในประเภท สหกรณ์ร้านค้า มีสภาพเป็นนิติบุคคลซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็น เจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อ เครื่องอุปโภคบริโภคและเพื่อผดุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

วัตถุประสงค์ สหกรณ์ร้านค้าจะจัดหาสิ่งของและบริการที่สมาชิกมีความต้องการ มาจำหน่าย ช่วยจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้าน สหกรณ์และด้านการค้าให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ปลุกจิตสำนึกให้สมาชิกรู้จักประหยัด ช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือและประสานงานกับสหกรณ์และหน่วยงานอื่นทั้งภายในและ นอกประเทศ ในอันที่จะเกื้อกูลกันและกัน

5. สหกรณ์บริการ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยมี ประชาชนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่มีอาชีพอย่างเดียวกันได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกันรวมตัว กันโดยยึดหลักการประหยัด การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงในอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินธุรกิจด้านการบริการตามรูปแบบของสหกรณ์ส่งเสริม สวัสดิการแก่สมาชิกและครอบครัว ส่งเสริมการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในหมู่ สมาชิกร่วมมือกับสหกรณ์อื่นและหน่วยงานอื่นเพื่อความก้าวหน้าของกิจการสหกรณ์

6. สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สถาบันการเงินแบบหนึ่ง ที่มี สมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่างเดียวกันหรือที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์

กองงยและได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สามารถกู้ยืมเงินได้เมื่อเกิดความจำเป็นตามหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ โดยการรับฝากเงินและให้ผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ และโดยการถือหุ้นหัก ณ ที่จ่ายเป็นรายเดือน แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด เมื่อสิ้นปีทางบัญชีต้องจ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกในอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกตามความจำเป็น

7. สหกรณ์เครดิตยูเนียน สหกรณ์เครดิตยูเนียน คือ สหกรณ์อเนกประสงค์ตั้งขึ้นโดยความสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในวงสัมพันธ์เดียวกัน เช่น อาศัยในชุมชนเดียวกันประกอบอาชีพเดียวกันหรือในสถานที่เดียวกัน หรือมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อการรู้จักช่วยเหลือตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกประหยัดและออม เพื่อการรู้จักช่วยตนเองเป็นเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงแก่ตนเองและครอบครัว

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกช่วยตนเอง เพื่อดำเนินธุรกิจการผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยใช้หลักคุณธรรมพื้นฐานห้าประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน รวมทั้งจริยธรรมอันดีงาม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม จนสามารถอยู่ดีกินดีและมีสันติสุข

คุณค่าของสหกรณ์ (Co-operatives Value)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2549) ได้แปลความจากแถลงการณ์ว่าด้วยเอกลักษณ์ของการสหกรณ์ ขององค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA) ในปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) ซึ่งอธิบายคุณค่า (Value) ของสหกรณ์ไว้ดังนี้

“สหกรณ์อยู่บนพื้นฐานของคุณค่าของการพึ่งพาตนเอง และการรับผิดชอบต่อตนเอง ประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความสามัคคี สมาชิกสหกรณ์ตั้งมั่นอยู่ในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความซื่อสัตย์ เปิดเผย รับผิดชอบต่อสังคมและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ตามแบบแผนที่สืบทอดมาจากผู้ริเริ่มการสหกรณ์”

อุดมการณ์สหกรณ์ (Co-operatives Ideology)

ความหมายของอุดมการณ์ ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ 2542 อุดมการณ์ หมายถึง หลักทางระเบียบไว้เป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อุดมการณ์มีความหมายใกล้เคียงกับอุดมคติ อุดมคติ หมายถึง จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงามและความจริงทางใดทางหนึ่งที่มีมนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตตน

(กองวิชาการ กรมส่งเสริมสหกรณ์) อุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวความคิดที่เชื่อว่า จะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมให้มีการกินดี อยู่ดี และมีสันติสุข โดยการประหยัด การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2550) อุดมการณ์สหกรณ์ คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์จะนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรม และสันติสุขในสังคม”

หลักการสหกรณ์ (Co-operatives Principle)

(กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2549) เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 มีการประชุมสมัชชาองค์การ ICA ณ นครแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ ที่ประชุมได้นำหลักการสหกรณ์ ในปี ค.ศ. 1969 มาปรับปรุงใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลา สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบคำแถลงการณ์ว่าด้วยเอกลักษณ์ของการสหกรณ์ ให้ความหมายของหลักการสหกรณ์ว่า “หลักการสหกรณ์ เป็นแนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม” ซึ่งประกอบด้วยหลักการสหกรณ์ 7 ประการ คือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

สหกรณ์เป็นองค์การโดยสมัครใจ ที่เปิดรับบุคคลทุกคนซึ่งสามารถใช้บริการของสหกรณ์ได้ โดยปราศจากการกีดกันทางเพศ สังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา และบุคคลนั้นต้องเต็มใจรับผิดชอบในฐานะสมาชิก

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่ควบคุมโดยมวลสมาชิก ซึ่งมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของสหกรณ์ ไม่ว่าชายหรือหญิงที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนสมาชิกต้องมีความรับผิดชอบต่อมวลสมาชิก สมาชิกของสหกรณ์ชั้นปฐมมีสิทธิออกเสียงเท่าเทียมกัน (หนึ่งคนหนึ่งเสียง) ส่วนสหกรณ์ในระดับอื่นก็จัดให้เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก

มวลสมาชิกพึงร่วมทุนกับสหกรณ์ของตนอย่างเท่าเทียมกัน และควบคุมการใช้เงินทุนตามวิถีประชาธิปไตย โดยปกติอย่างน้อยส่วนหนึ่งของทุน ต้องมีทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์และสมาชิกพึงได้ผลตอบแทนจากเงินทุน (ถ้ามี) อย่างจำกัด ภายใต้เงื่อนไขของความเป็นสมาชิกเหล่าสมาชิกจะจัดสรรเงินส่วนเกิน เพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่างหรือทั้งหมดดังต่อไปนี้ คือ เพื่อพัฒนาสหกรณ์ของตน โดยอาจจัดเป็นกองทุนสำรองซึ่งอย่างน้อยส่วนหนึ่งจะไม่นำมาแบ่งปันกัน เพื่อจัดสรรประโยชน์ให้สมาชิกตามส่วนธุรกรรมที่ตนทำกับสหกรณ์ และเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเอง และความเป็นอิสระ

สหกรณ์เป็นองค์การอิสระที่ช่วยตนเองภายใต้การควบคุมของสมาชิก หากสหกรณ์นั้นๆ ทำข้อตกลงร่วมกับองค์การอื่นๆ รวมถึงรัฐบาล หรือแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอก ต้องมั่นใจได้ว่าการกระทำของสหกรณ์เช่นนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมแบบประชาธิปไตย โดยมวลสมาชิก รวมถึงดำรงความเป็นอิสระไว้ได้

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ

สหกรณ์พึงให้การศึกษ และฝึกอบรมแก่บรรดาสมาชิก ผู้แทนจากการเลือกตั้งผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถช่วยพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สหกรณ์พึงให้ข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและผู้นำทางความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และประโยชน์ของการสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์พึงให้บริการแก่มวลสมาชิกอย่างเต็มที่ และสร้างความเข้มแข็งแก่ขบวนการสหกรณ์ โดยร่วมมือกันเป็นขบวนการตามโครงสร้างระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับชาติ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

สหกรณ์พึงดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนของตน ตามนโยบายที่มวลสมาชิกให้ความเห็นชอบ

ความหมายของวิธีการสหกรณ์ (Co-operatives Practices)

(กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2549) วิธีการสหกรณ์ หมายถึง “การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิก และชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี”

1.2 บริบทของสหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานี

สหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานี

สหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานี ณ วันที่ 1 กันยายน 2552 มีสหกรณ์ทั้งสิ้น 6 ประเภท รวม 112 สหกรณ์ แยกตามประเภทได้ดังนี้คือ 1) สหกรณ์การเกษตรจำนวน 76 สหกรณ์ 2) สหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 18 สหกรณ์ 3) สหกรณ์ประมงจำนวน 1 สหกรณ์ 4) สหกรณ์ร้านค้าจำนวน 2 สหกรณ์ 5) สหกรณ์บริการจำนวน 12 สหกรณ์ และ 6) สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน จำนวน 3 สหกรณ์ จัดตั้งอยู่ในอำเภอต่าง ๆ รวม 21 อำเภอ

ในจำนวน 112 สหกรณ์ มีสหกรณ์ที่นำมาจัดตามเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์จำนวน 73 สหกรณ์ ซึ่งผลการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ มีสหกรณ์ที่ได้มาตรฐาน จำนวน 44

สหกรณ์และสหกรณ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จำนวน 29 สหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ที่ไม่ได้นำมาจัดมาตรฐานมีจำนวน 39 สหกรณ์

สหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานีมีสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้นจำนวน 181,373 คน และ ณ วันที่ 15 ธันวาคม 2552 สหกรณ์ในจังหวัดอุดรธานีมีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้นจำนวน 14,761,758,683.21 บาท หนี้สินจำนวน 6,445,831,779.37 บาท และทุนสหกรณ์จำนวน 8,315,926,903.84 บาท

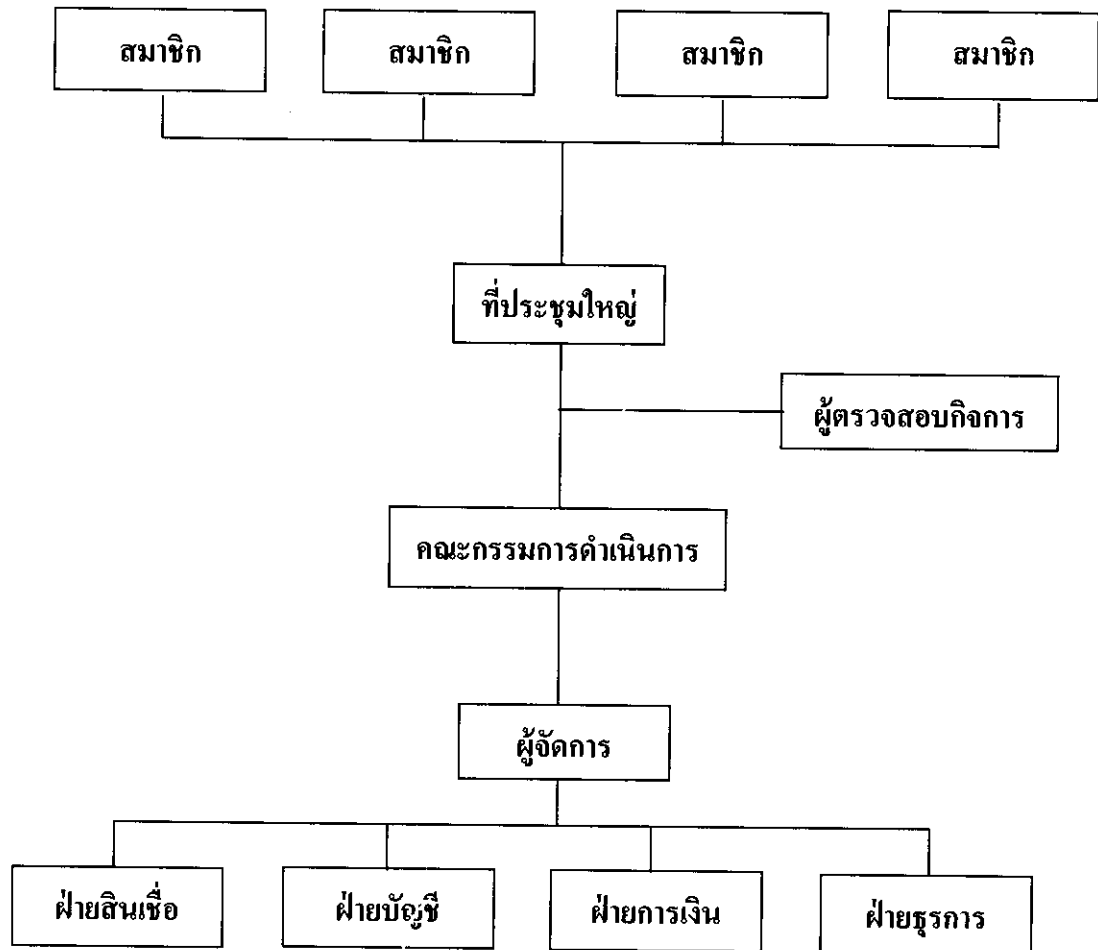
สำหรับสหกรณ์การเกษตรที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาคือ สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ เชียงพิณ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

1.3 สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงพิณ จำกัด

สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ เชียงพิณ จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 61 หมู่ 6 ถนนอุดร-หนองบัวลำภู ตำบลโคกสะอาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000 สหกรณ์จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เลขทะเบียนที่ กสก.89/2519 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2519 ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552 มีจำนวนสมาชิก 1,972 คน มีทุนดำเนินงาน 106,180,640.29 บาท ประกอบด้วย เงินกู้ยืม 63,190,404.11 บาท เงินรับฝากจากสมาชิกและสหกรณ์อื่น 11,228,147.12 บาท ทุนของสหกรณ์ 27,777,421.95 บาท และอื่นๆ 3,984,667.19 บาท ซึ่งมีการดำเนินธุรกิจแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ประกอบด้วย ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย และธุรกิจรับฝากเงินและการดำเนินธุรกิจมีปริมาณธุรกิจในระหว่างปี 2552 เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 85,756,129.96 บาท ทำให้มีผลกำไรสุทธิประจำปี จำนวน 1,836,702.96 บาท

ข้อมูลทั่วไปสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด

1. โครงสร้างการบริหารงานสหกรณ์

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงใหม่ จำกัด

1.1 สมาชิกภาพ

ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552 มีสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 1,972 คน สังกัด 34 กลุ่ม ในท้องที่ 7 ตำบล 3 อำเภอ ดังนี้

- อำเภอเมืองอุดรธานี	จำนวนสมาชิก 623 คน	13 กลุ่ม
- อำเภอหนองวัวซอ	จำนวนสมาชิก 676 คน	15 กลุ่ม
- อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	จำนวนสมาชิก 321 คน	5 กลุ่ม
- สมาชิกสมทบ	จำนวนสมาชิก 352 คน	1 กลุ่ม

1.2 คณะกรรมการดำเนินการ

สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ เชียงพิณ จำกัด มีคณะกรรมการดำเนินการ
สหกรณ์ จำนวน 15 คน ซึ่งมีรายชื่อดังนี้

1. นายอินทร์ เทียงจิตต์	ประธานกรรมการ
2. นายดี สาทรพันธ์	รองประธานกรรมการ
3. นายกิตติภพ สระโสม	รองประธานกรรมการ
4. นายไพบุลย์ ธิไชย	เลขานุการ
5. นายปัญญา ภาพันธ์	เหรัญญิก
6. นางลำไพร์ สืบมา	กรรมการ
7. นายบุญแถม ยอดแก้ว	กรรมการ
8. นายเคชา อ่อนคำ	กรรมการ
9. นายทองใส ชัยหะกิจ	กรรมการ
10. นายจิระพันธ์ สบายใจ	กรรมการ
11. นายคำปลิว แสงใส	กรรมการ
12. นายสำลี ชมสะนัด	กรรมการ
13. นายทวี น้อยเสนา	กรรมการ
14. นายสนธนา คำภูมิ	กรรมการ
15. นายบุญ บุตรน้อย	กรรมการ

1.3 ฝ่ายจัดการ สหกรณ์ได้มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่และลูกจ้างในการปฏิบัติ

หน้าที่ตามตำแหน่งต่างๆ ของสหกรณ์ฯ มีจำนวน 12 คน ดังนี้

1. นางชภกค อรรถราช	ผู้จัดการ
2. นายฉัฐวุฒิ มณีจันทร์	ผู้ช่วยผู้จัดการ
3. นางสาวฉนิทภา เสนสี	หัวหน้าการเงิน
4. นายพิชิต กำไรทอง	หัวหน้าสินเชื่อ
5. นายประกาศิต อินคำคา	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
6. นางสาววันดี ไชยราช	หัวหน้าบัญชี
7. นางสาวกมลนันท์ แสนอุบล	เจ้าหน้าที่ธุรการ
8. นางสาววนิดา ชมสะนัด	เจ้าหน้าที่บัญชี
9. นายอภิชาติ บุญประสพ	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
10. นายสง่า คำคุณ	คนขับรถ

11. นายขุนแผน แก้ววิเชียร นักการภารโรง

12. นางสาวสวรรค์ กุญวิศา คนขายน้ำมัน

1.4 ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ เชียงพิณ จำกัด ได้แต่งตั้งผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ตามข้อบังคับและพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2552 เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2552 จำนวน 2 คน คือ นายทวีป เกลือบสุวรรณ และนายบุญเลื่อน ชัยชนะ และได้กำหนดค่าตอบแทน จำนวน 3,500 บาท ต่อคน ต่อปี

2. การให้บริการของสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ เชียงพิณ จำกัด จัดว่าเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มาก มีทุนดำเนินงานค่อนข้างมาก ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552 มีทุนดำเนินงาน 106,180,640.29 บาท และมีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย ซึ่งมีปริมาณธุรกิจในระหว่างปี 2552 เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 85,756,129.96 บาท ธุรกิจของสหกรณ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ประกอบด้วย

ธุรกิจสินเชื่อ

ให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เงินกู้ระยะสั้น สหกรณ์จะให้สมาชิกกู้ยืมภายในระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน แต่ไม่เกิน 18 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพ เช่น ซื้อปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ซื้อโคขุน ซื้ออาหารสัตว์ ค่าจ้างแรงงาน ค่าจ้างไถนา เมล็ดพันธุ์พืช เป็นต้น

2. เงินกู้ระยะปานกลาง สหกรณ์จะให้กู้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี และไม่เกิน 5 ปี โดยการแบ่งส่งชำระคืนออกเป็นงวด ๆ ละ 6 เดือน หรือ 1 ปี ตามความเหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกนำไปลงทุนต่าง ๆ เช่น ซื้อโคทำพันธุ์ ซื้อที่ดิน และรถไถนาเดินตาม เป็นต้น

ผลการดำเนินธุรกิจให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก ในปี 2552 สหกรณ์จ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิกเพิ่มระหว่างปี ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลาง 33,802,000.00 บาท รับชำระต้นเงินร้อยละ 31.65 ของหนี้ถึงกำหนดชำระ และมีผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจ 4,698,589.47 บาท ซึ่งนับว่าเป็นธุรกิจหลักที่ทำกำไรให้แก่สหกรณ์มากที่สุด

ธุรกิจรับฝากเงิน

สหกรณ์เปิดบริการรับฝากเงินจากสมาชิก โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. เงินรับฝากออมทรัพย์ สมาชิกจะฝากหรือถอนเมื่อใดก็ได้

2. เงินรับฝากออมทรัพย์พิเศษ(โครงการ)

3. เงินรับฝากออมทรัพย์พิเศษ

ผลการดำเนินธุรกิจ ระหว่างปีสหกรณ์รับฝากจากสมาชิกสหกรณ์และบุคคลภายนอกจำนวน 26,613,723.00 บาท ณ วันสิ้นปีเงินรับฝากคงเหลือเป็นเงิน 11,228,147.12 บาท แยกเป็น เงินฝากออมทรัพย์ จำนวน 7,137,619.08 บาท เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ (โครงการ) จำนวน 3,780,528.04 บาท และเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ จำนวน 310,000.00 บาท

ธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

สหกรณ์ดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายให้แก่สมาชิกและ บุคคลภายนอก และสหกรณ์อื่นภายใต้โครงการการเชื่อมโยงธุรกิจ ทั้งขายเป็นเงินสดและขายเชื่อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สินค้าประเภทการเกษตร ได้แก่ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ข้าว กากน้ำตาล เป็นต้น
2. สินค้าประเภทน้ำมัน ได้แก่ น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล น้ำมันเครื่อง
3. สินค้าประเภททั่วไป คือ อิฐบล็อก

ผลการดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ในปี 2552 สหกรณ์มียอดการจำหน่ายสินค้าทั้งสิ้น 25,340,406.96 บาท โดยแยกเป็น สินค้าประเภทการเกษตร 168,423.00 บาท สินค้าประเภทน้ำมัน 24,802,156.95 บาท และสินค้าประเภททั่วไป 370,400.01 บาท และขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจ เป็นเงิน (369,411.49) บาท

3. การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ประกอบด้วยเงินกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เงินกู้ยืมจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ เงินรับฝากจากสมาชิกและทุนของสหกรณ์ มีการนำเงินไปลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ประกอบด้วย ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย การรับฝากเงิน โดยมีธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหลัก

2. แนวคิดเกี่ยวกับงบการเงินและการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับงบการเงิน

ความหมายของงบการเงิน

จากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องมีนักวิชาการ และนักวิจัยหลายท่านได้ให้นิยามและความหมายของ งบการเงิน ไว้ดังนี้

อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ (2543 : 44) งบการเงิน เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ

รวมทั้งยังแสดงถึงผลของการบริหารงานของฝ่ายบริหาร อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

เพชร ชุมทรัพย์ (2548 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งบการเงิน คือ รายงานทางบัญชีของกิจการที่จัดทำขึ้นอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เป็นรายงานความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นที่แสดงเกี่ยวกับฐานะการลงทุน การจัดหาเงินทุนของกิจการ

จักริน เพชรสังหาร (2549 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งบการเงิน หมายถึง งบการเงินที่กิจการจัดทำเพื่อเสนอต่อบุคคลภายในและบุคคลภายนอก ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ คือ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ปัญญา หิรัญศรีและ ส่งเสริม หอมกลิ่น (2548 : 2-7) งบการเงิน คือ รายงานผลการดำเนินงาน และฐานะทางการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงินของกิจการ ซึ่งรายงานดังกล่าว รายงานในงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบกระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นประกอบหรือ หมายเหตุประกอบงบการเงินหรือคำอธิบายอื่น ซึ่งระบุไว้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยทั่วไปจะเป็นรอบระยะเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปี

จากความหมาย งบการเงิน ที่มีผู้ให้คำนิยามและความหมายไว้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงกำหนดความหมายในการศึกษาครั้งนี้ว่า งบการเงิน หมายถึง รายงานทางบัญชีที่จัดขึ้นเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาหนึ่งๆ เพื่อแสดงถึงฐานะการเงิน ณ วันใดวันหนึ่ง และแสดงถึงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงของรายการค้าที่ได้ถูกบันทึกไว้ตามวิธีการบัญชีที่ถือปฏิบัติกัน และหลักการบัญชีที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป

งบการเงินของสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ต้องจัดทำงบการเงินตามแบบที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด รูปแบบงบการเงินของสหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย/บริการ งบต้นทุนผลิต รายละเอียดประกอบงบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงินหรือคำอธิบายอื่น ซึ่งระบุไว้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

ส่วนประกอบของงบการเงิน ประกอบด้วย

งบดุล (Balance Sheet) คือ รายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นฐานะการเงินของสหกรณ์ ณ วันใดวันหนึ่ง รายการที่แสดงในงบดุลประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สินและทุนของสหกรณ์ ซึ่งงบดุลจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์กับหนี้สินและทุน เพื่อให้ทราบว่สินทรัพย์ของสหกรณ์ได้จากการก่อหนี้สินจำนวนเท่าใด และเป็นทุนของสหกรณ์เองจำนวน

เท่าใด สถานะการเงินนี้เป็นผลของรายการดำเนินงานที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจการและสิ้นสุดลงในวันทำงานของคุณนั้น

งบกำไรขาดทุน (Income Statement) คือ รายงานทางการเงินที่ทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ว่ามีผลกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงานเป็นจำนวนเงินเท่าใด ซึ่งคำนวณได้จากการนำรายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ หากรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย ผลปรากฏเป็นกำไรจากการดำเนินงาน หากค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ ผลปรากฏเป็นขาดทุนจากการดำเนินงาน

งบต้นทุนขาย/บริการ คือ รายงานทางการเงินที่ทำขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงต้นทุนในการขายสินค้า และการให้บริการต่างๆ ของสหกรณ์ในรอบระยะเวลาใดเวลาใดเวลาหนึ่งว่าในการขายสินค้าหรือให้บริการ คิดเป็นต้นทุนทั้งสิ้นเป็นจำนวนเท่าใด

งบต้นทุนผลิต คือ รายงานทางการเงินที่ทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงต้นทุนในการผลิตสินค้าของสหกรณ์ ในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่งว่า ในการผลิตสินค้านั้นคิดเป็นต้นทุนทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงินเท่าใด

รายละเอียดประกอบงบการเงิน คือ รายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงรายละเอียดหรือขยายความ รายการในงบกำไรขาดทุน โดยให้รายละเอียดแสดงผลกำไรขาดทุนเฉพาะธุรกิจ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายได้อื่น

หมายเหตุประกอบงบการเงิน คือ รายการที่แสดงถึงเหตุการณ์หรือรายการที่สำคัญเกี่ยวกับงบการเงิน ซึ่งจะนำมาเปิดเผยและขยายความ รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลอื่นที่ไม่ได้แสดงไว้ในงบการเงิน แจ้งให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ที่ไม่ปกติ และเปิดเผยเหตุการณ์หลังวันที่ในงบการเงิน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2551)

ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน

ภูมินทร์ นารถสกุล (2550 : 13) การวิเคราะห์งบการเงิน หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินงาน (งบกำไรขาดทุน) และสถานะการเงินของสหกรณ์ (งบดุล) เพื่อให้รู้ถึงสภาพที่แท้จริงของธุรกิจ และนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจต่อไป

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2548) กล่าวว่า การวิเคราะห์งบการเงิน (Financial Statement Analysis) หมายถึง กระบวนการใช้หลักการและประสบการณ์ในการวิเคราะห์ ตีความงบการเงินของกิจการอย่างเป็นระบบในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่งๆ ว่าแสดงฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานกิจการเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในด้านการบริหารงานฝ่ายกิจการด้านการเงินต่อไป

สามชาย ธรรมครูปัทม์ (2546: 13) กล่าวว่า การวิเคราะห์งบการเงิน หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง (Information Process) เกี่ยวกับฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการอย่างมีระบบในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่งๆ โดยนำเอาเครื่องมือหรือเทคนิคต่างๆ มาใช้ในการวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่างๆ พร้อมนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการวิเคราะห์มาประกอบการตัดสินใจทางการเงิน

จินดา ชันทอง (2540) กล่าวว่า การวิเคราะห์งบการเงิน คือ การค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะและผลการดำเนินงานของกิจการจากงบการเงินของกิจการที่สนใจ พร้อมทั้งนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ การวิเคราะห์เป็นการตรวจสอบสถานะการณ์ทางธุรกิจของกิจการ

จากความหมาย การวิเคราะห์งบการเงิน ที่มีผู้ให้คำนิยามและความหมายไว้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงกำหนดความหมายในการศึกษาครั้งนี้ว่า การวิเคราะห์งบการเงิน หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการอย่างมีระบบ ในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่งๆ โดยนำเอาเครื่องมือ หรือเทคนิคต่างๆ มาใช้ในการวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่างๆ พร้อมทั้งนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการวิเคราะห์มาประกอบการตัดสินใจทางการเงิน

2.2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน

การวิเคราะห์งบการเงิน จะทำการวิเคราะห์โดยการนำตัวเลขจาก รายงานต่าง ๆ ในงบการเงิน ที่จัดทำขึ้นมาเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ไว้แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์พร้อมทั้งข้อคิดต่าง ๆ ต่อฝ่ายบริหารหรือผู้ต้องการใช้ผลการวิเคราะห์นั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ การวางแผน หรือการควบคุมการดำเนินงาน โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.2.1 การศึกษาแนวโน้ม (Trend Percentage Analysis)

เป็นการนำข้อมูลที่ต้องการหรือสนใจจากงบการเงินหลาย ๆ ปี ต่อเนื่องกันมาวิเคราะห์ เพื่อจะดูแนวโน้มหรือทิศทางของข้อมูลนั้นว่าอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพยากรณ์ทิศทางของเหตุการณ์ในอนาคตว่าควรเป็นไปในแนวทางใด

การวิเคราะห์แนวโน้มมี 2 แบบ คือ

1) วิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูลเดิม วิธีนี้เป็นการศึกษาจากข้อมูลที่ได้มาโดยตรงในรูปจำนวนเงินในช่วงเวลาต่อเนื่องกัน เช่น รายปี รายเดือน โดยมีได้นำไปเปรียบเทียบให้อยู่ในลักษณะอื่น เช่น เป็นร้อยละหรืออัตราส่วน แล้วสรุปว่ารายงานดังกล่าวมีแนวโน้มสูงขึ้นหรือลดลง

2) วิเคราะห์อัตราร้อยละของแนวโน้ม มี 2 วิธี คือ

2) วิเคราะห์อัตราร้อยละของแนวโน้ม มี 2 วิธี คือ

ก. การวิเคราะห์อัตราร้อยละของปีฐาน วิธีนี้จะใช้ปีใดปีหนึ่งเป็นปีฐานเพียงปีเดียว โดยเทียบปีฐานให้เป็น 100 แล้วนำข้อมูลของปีอื่นๆ ซึ่งเป็นรายการเดียวกันมาเทียบกับปีฐานตลอดทุกช่วงปีที่ต้องการวิเคราะห์ จะได้แนวโน้มอีกแบบหนึ่งในรูปลักษณะของอัตราร้อยละ โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราร้อยละของปีที่ต้องการทราบ} = \frac{\text{ตัวเลขของปีที่ต้องการทราบ} \times 100}{\text{ตัวเลขของปีฐานคงที่}}$$

ข. การวิเคราะห์อัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ (หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอัตราเพิ่ม/ลด) วิธีนี้เป็นการคำนวณหาอัตราร้อยละของการเพิ่มหรือลด ของรายการหนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมาโดยมิได้เจาะจงเอาปีใดปีหนึ่งเป็นปีฐานที่แน่นอนเหมือนวิธีแรก แต่วิธีนี้ฐานจะเคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ สำหรับช่วงระยะเวลาของการเปรียบเทียบจะเทียบเป็นปีต่อปีแบบต่อเนื่องกัน หรือเปรียบเทียบเป็นเดือนต่อเดือนแบบต่อเนื่องกันก็ได้ ทั้งนี้อยู่กับเป้าหมายของผู้วิเคราะห์ โดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราเพิ่ม/ลด ของปีที่ต้องการทราบ} = \frac{\text{ข้อมูลของปีที่ต้องการ} - \text{ข้อมูลของปีก่อน} \times 100}{\text{ข้อมูลปีก่อน}}$$

ข้อสังเกตการวิเคราะห์ตามอัตราร้อยละของแนวโน้ม

1. การคำนวณหาอัตราร้อยละของแนวโน้ม ไม่จำเป็นต้องคำนวณทุกรายการที่ปรากฏในงบการเงินก็ได้ แต่เราอาจจะเลือกคำนวณเฉพาะรายการที่น่าสนใจและสัมพันธ์กันเท่านั้น เช่น การคำนวณอัตราแนวโน้มของรายได้ ก็อาจจะคำนวณอัตราของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและกำไรจากการดำเนินงานด้วย เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบดูความสัมพันธ์กัน
2. อัตราร้อยละ จะสูงหรือต่ำขึ้นกับตัวเลขที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณ ถ้าตัวเลขปีฐานเป็นจำนวนน้อย อัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงจะเพิ่มขึ้นมากทั้ง ๆ ที่จำนวนเงินของรายการนั้น ๆ เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีเป็นจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น
3. การวิเคราะห์อัตราร้อยละของแนวโน้ม โดยเปลี่ยนตัวเลขที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณไปเรื่อย ๆ มีผลให้อัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของรายการใดรายการหนึ่ง จะสูงหรือต่ำเพียงใดนั้นส่วนหนึ่งอยู่กับฐานในการคำนวณที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ทำให้ไม่มีความหมายเท่าใดนัก กล่าวคือผู้วิเคราะห์จะไม่สามารถทราบแนวโน้มของการดำเนินธุรกิจที่แท้จริง

2.2.2 การวิเคราะห์แนวดิ่ง (Vertical Analysis) หรือการย่อส่วนตามแนวดิ่ง (Common Size) ซึ่งจะศึกษาทั้งงบดุลและงบกำไรขาดทุน

การวิเคราะห์การย่อส่วนตามแนวดิ่ง เป็นการเปรียบเทียบระหว่างรายการหนึ่งกับร้อยละของตัวเลขที่เป็นฐานเดียวกันในงบการเงินนั้นๆ โดยเทียบตัวเลขที่เป็นฐานเท่ากับอัตราร้อยละ 100 และหาอัตราร้อยละของรายการอื่น ตามสัดส่วนต่อตัวเลขที่เป็นฐานในงบดุลจะให้สินทรัพย์รวมเป็นร้อยละ 100 ส่วนในงบกำไรขาดทุนจะให้ขายสุทธิเป็นร้อยละ 100

2.2.3 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Analysis)

อัตราส่วนทางการเงิน เป็นเครื่องมือที่ใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะการเงินและประสิทธิภาพความสามารถในการหากำไรของธุรกิจ โดยการนำเอารายการเงินต่าง ๆ ในงบดุลและงบกำไรขาดทุนมาเทียบให้อยู่ในรูปอัตราส่วน ทำให้ได้ความหมายที่ลึกซึ้งซึ้งเกินกว่าข้อมูลดิบที่ปรากฏในงบการเงินโดยตรง

ขั้นตอนการวิเคราะห์อัตราส่วน

1. เก็บข้อมูลรายการเงินต่าง ๆ ในงบดุล งบกำไรขาดทุน
2. นำมาแทนค่าและคำนวณตามสูตรอัตราส่วนแต่ละประเภท
3. แปลความหมายอัตราส่วนแต่ละตัว
4. เปรียบเทียบและตีความ
5. สรุปผลการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทั้งหมด

ในการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. อัตราส่วนวิเคราะห์ความคล่องตัวหรือวัดสภาพคล่อง (Liquidity Ratios)

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนที่นิยมใช้กันมากที่สุดและใช้เป็นเครื่องชี้ฐานะทางการเงินระยะสั้นของธุรกิจนั้น ถึงแม้ว่าอัตราส่วนนี้จะเป็เครื่องมือวัดอย่างหยาบ ๆ ก็ตามแต่ก็ยังช่วยตอบถามในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นหรือสภาพคล่องของกิจการ ณ เวลานั้นได้ระดับหนึ่ง และยังช่วยชี้ถึงระดับความปลอดภัยของเจ้าหนี้ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่ต่ำแสดงว่ากิจการอาจไม่ชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด แต่ถ้าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูงย่อมแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้สูง

ตามปกติถือว่าอัตราส่วนนี้ยิ่งสูงความคล่องตัวยิ่งมาก ถ้ามองในแง่เจ้าหนี้ เหตุการณ์ลักษณะนี้ เป็นเรื่องน่าพอใจ แต่ถ้ามองในฐานะผู้บริหารที่มีความรอบคอบ แล้ว

เหตุการณ์ดังกล่าวอาจเป็นปัญหาแก่กิจการได้ ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่ากิจการมีสินทรัพย์หมุนเวียนเกินความจำเป็น เช่น มีสินค้าคงเหลือมากเกินไป ถือเงินสดมากโดยไม่มีควมจำเป็น เป็นต้น

ดังนั้น อัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่สูง จึงมิได้หมายความว่ากิจการจะชำระหนี้ได้คล่องและมีประสิทธิภาพเสมอไป ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นข้อเสียแก่กิจการ เนื่องจากไม่ได้ใช้สินทรัพย์ส่วนนี้ในการก่อให้เกิดกำไรแก่กิจการเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการขายสินค้าน้อยลงหรือเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ช้า ทำให้ยอดลูกหนี้สะสมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเสียโอกาสในการที่จะนำเงินจำนวนนั้นไปลงทุนเพื่อหารายได้ หรือนำไปใช้ชำระหนี้สินระยะยาวเพื่อลดดอกเบี้ยจ่าย หรือนำไปจ่ายเป็นเงินปันผลซึ่งจะทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์ หรือนำไปลงทุนอย่างอื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กิจการยิ่งขึ้น

ในกรณี อัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำก็ไม่ได้หมายความว่ากิจการจะไม่สามารถชำระหนี้ได้เสมอไป ตัวอย่างเช่น กิจการสาธารณูปโภคจะลงทุนในสินทรัพย์ประเภทถาวรมาก เงินเข้าจากรายได้ก่อนข้างสม่ำเสมอ สินทรัพย์หมุนเวียนจึงมีไม่มากแต่ไม่เป็นอุปสรรคแก่การชำระหนี้ระยะสั้นแต่อย่างใดเนื่องจากการบริการที่ให้ส่วนใหญ่แล้วจะได้รับชำระค่าบริการจากผู้บริโภคเดือนต่อเดือน หรือกิจการที่ขายเป็นเงินสดก็มักจะถือสินค้าไว้เป็นจำนวนน้อย เพราะสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่หมุนได้เร็วจึงไม่ต้องการเงินลงทุนหมุนเวียนมากนัก แต่ถ้าเป็นกิจการที่มีขนาดเดียวกัน แต่ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อก็มักจะถือสินค้าไว้เป็นจำนวนมาก และมักจะเป็นสินค้าที่หมุนได้ช้า ในกรณีนี้กิจการย่อมต้องการลงทุนหมุนเวียนในจำนวนที่มากกว่า

การพิจารณาอัตราส่วนนี้ จึงไม่สามารถพิจารณาได้เพียงลำพัง ควรพิจารณาดูการเคลื่อนไหวของเงินทุนหมุนเวียนในอดีตควบคู่ไปด้วย ซึ่งการวิเคราะห์ในลักษณะนี้ จะเป็นเครื่องชี้บอกถึงสภาพคล่องทางการเงินที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านไปได้

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick ratio or Acid test ratio)} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

$$\text{โดยที่สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว} = \text{เงินสดและเงินฝากธนาคาร} + \text{เงินฝากสหกรณ์อื่น} + \text{เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง} + \text{เงินลงทุนระยะสั้น} + \text{ลูกหนี้ระยะสั้นสุทธิ} + \text{ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับสุทธิ}$$

อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนที่คล้ายกับอัตราส่วนทุนหมุนเวียน คือ ใช้สินทรัพย์หมุนเวียนเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน แต่อัตราส่วนนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงินได้ดีกว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียน เนื่องจากจะใช้แต่เฉพาะสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถ

เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายและเร็ว เช่น เงินสดและเงินฝากธนาคาร เป็นต้น ในการเปรียบเทียบ อัตราส่วนนี้จะตัดสินทรัพย์หมุนเวียนบางรายการ ซึ่งเป็นปัญหาในการเปลี่ยนเป็นเงินสดออก เช่น สินค้าคงเหลือ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า หรือสินทรัพย์หมุนเวียนซึ่งต้องใช้เวลาในการที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสด จะพิจารณาเพียงสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วเท่านั้น

2. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratios)

$$\text{อัตราหมุนของสินค้า (Inventory turnover)} = \frac{\text{ต้นทุนสินค้าขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{โดยที่สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{สินค้าต้นงวด} + \text{สินค้าปลายงวด}}{2}$$

2

สินค้าคงเหลือมักเป็นรายการที่มีมูลค่าสูงและความเสี่ยงสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนประเภทอื่น โดยเฉพาะในเรื่องของราคา การเสื่อมคุณภาพ และความล้าสมัย อัตราหมุนของสินค้าเลยเป็นเครื่องบ่งชี้ความเพียงพอของสินค้าและการจัดการสินค้าคงเหลือว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ตลอดจนบ่งชี้ความสามารถของกิจการในการเปลี่ยนสินค้าเป็นเงินสด โดยวัดจำนวนครั้งของสินค้าที่สินค้าได้ถูกขายออกไปและซื้อมาทดแทนในระหว่างปี พ.ศ. ถ้าจำนวนครั้งมากก็จะ เป็นผลดีต่อกิจการก็จะได้กำไรเพิ่มขึ้นทุกครั้ง อย่างไรก็ตาม ตัวเลขที่สูงเกินไปอาจแสดงถึงการสูญเสียโอกาสในการสร้างยอดขายเนื่องจากมีการบริหารสินค้าคงเหลือที่ไม่มีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามถ้าจำนวนครั้งต่ำแสดงว่ามีเงินลงทุนไปจมอยู่ในสินค้าจำนวนหนึ่งมากเกินไป ซึ่ง กิจการควรจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากกว่านี้

อย่างไรก็ตาม การที่จะบอกว่าอัตราหมุนของสินค้าคงเหลือสูงหรือต่ำจำเป็นจะต้องพิจารณาประเภทของกิจการประกอบ เช่น ร้าน Supermarket มักจะมีอัตราหมุนของสินค้าสูง แต่ร้านขายเพชรพลอยหรือเครื่องประดับราคาแพง มักจะมีอัตราหมุนของสินค้าต่ำ (เนื่องจากอาจขายไม่ได้ทุกวัน) นอกจากนี้ การที่อัตราหมุนของสินค้าสูง (ซึ่งแสดงว่ากิจการมีสินค้าคงเหลือจำนวนน้อย) อาจเป็นผลมาจากการขายลดราคา (On Sale) หรือเกิดการเสื่อมคุณภาพ ชำรุด ล้าสมัย ระหว่างการเก็บรักษา หรือเก็บสินค้าไว้น้อยเกินไป ซึ่งอาจเกิดผลเสียเนื่องจากเสียโอกาสที่จะทำกำไร เนื่องกิจการอาจกำลังประสบปัญหาสินค้าขาดมือ จึงทำให้สูญเสียโอกาสที่จะขายสินค้าได้เพิ่มสูงมากขึ้น

ในกรณีที่ค่าที่คำนวณได้ต่ำ กิจการก็ควรจะหาสาเหตุว่าต่ำเพราะเหตุใด อาจเป็นเพราะสินค้าขายไม่ได้ ซึ่งก็ควรรีบหาทางแก้ไขหรือหากมีสาเหตุอื่นที่มีเหตุผลสมควร เช่น อาจเก็บ

สินค้าคงเหลือไว้มากเพราะมีสัญญาขายสินค้าล่วงหน้าไว้แล้ว หรือเก็บกักตุนไว้เพื่อเตรียมรับสถานการณ์บางอย่างที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เช่น ราคาสินค้าจะสูงขึ้น เนื่องจากการประกาศขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้การเก็บรักษาสินค้าไว้เป็นจำนวนมากก็ถือว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด ดังนั้นการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน นอกจากจะมุ่งดูที่สภาพคล่องแล้วควรที่จะดูในแง่คุณภาพอีกด้วย โดยพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากรายได้ (อัตรากำไรสุทธิ) ประกอบกันไป

อายุเฉลี่ยของสินค้า (Average days per turnover)

อายุเฉลี่ยของสินค้าเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่ากิจการจะต้องใช้เวลากี่วันจึงจะสามารถขายสินค้าคงเหลือนั้นได้ ถ้าจำนวนวันน้อยก็จะเป็นผลดีต่อกิจการ แสดงว่ามีความสามารถในการเปลี่ยนสินค้าเป็นเงินสดได้เร็ว ในทางตรงข้ามถ้าจำนวนวันมาก แสดงว่ามีเงินทุนจมให้สินค้าจำนวนนั้นมากเกินไป

$$\text{อายุเฉลี่ยของสินค้า (Average days per turnover)} = \frac{365}{\text{อายุหมุนของสินค้า}}$$

$$\text{อัตรามูลของสินทรัพย์ทั้งสิ้น (Total assets turnover)} = \frac{\text{ขาย/บริการ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{โดยที่สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นต้นงวด} + \text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปลายงวด}}{2}$$

2

อัตราส่วนนี้เป็นการวัดประสิทธิภาพการลงทุนในสินทรัพย์ว่ากิจการได้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สามารถสร้างยอดขาย/บริการได้เต็มที่หรือไม่ บ่งบอกความสามารถของกิจการในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดที่อยู่ว่าก่อให้เกิดรายได้จากการขาย/บริการมากน้อยหรือมีประสิทธิภาพเต็มที่หรือไม่ เพียงใดหรือเป็นการวัดว่าการลงทุนในสินทรัพย์สอดคล้องกับยอดขายหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าสูงแสดงว่ากิจการมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการขาย/บริการสูง และมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากอัตราส่วนนี้มีค่าน้อยแสดงว่ากิจการอาจมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไปหรือกิจการอาจใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ต่าง ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพควรพิจารณาตัดทอนสินทรัพย์ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ลง หรือหาแนวทางใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินให้มากขึ้น

ในการวิเคราะห์อัตรามูลของสินทรัพย์ ผู้วิเคราะห์ควรพิจารณาอัตราส่วนอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เพราะการใช้ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ตามที่ปรากฏในงบดุลเป็นเกณฑ์ในการคำนวณอัตรามูลเวียนของสินทรัพย์นั้น รายการตามบัญชีที่เกิดจากวิธีการบัญชีที่แตกต่างกันจะทำให้มีอัตรามูลของสินทรัพย์มีค่าต่างกันด้วย นอกจากนี้ควร

พิจารณาถึงสินทรัพย์ ที่ซื้อมาตอนช่วงสิ้นงวดบัญชี ซึ่งผู้วิเคราะห์จำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา

$$\begin{aligned} & \text{อัตราร้อยละของรายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น (Total revenue to total assets ratio)} \\ & = \frac{\text{รายได้ทั้งสิ้น} \times 100}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}} \end{aligned}$$

$$\text{โดยที่สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นต้นงวด} + \text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปลายงวด}}{2}$$

อัตราส่วนนี้จะวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดรายได้ทั้งสิ้นมากน้อย หรือเต็มประสิทธิภาพหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าสูง แสดงว่ามีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้ทั้งสิ้นได้สูง และมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากอัตราส่วนมีค่าน้อย แสดงว่ากิจการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดรายได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร ควรพิจารณาหาแนวทางใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ให้เต็มประสิทธิภาพ

3. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratios)

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน (Debt to equity ratio)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุน}}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการวัดความสัมพันธ์ของเงินทุนของกิจการที่จัดหาในรูปของหนี้ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการก่อหนี้ของกิจการมีขีดจำกัดและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดมีหลายปัจจัยด้วยกันเช่นความคล่องตัวของสินทรัพย์ที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดและประเภทธุรกิจ เป็นต้น อัตราส่วนนี้ใช้พิจารณาว่าเจ้าหนี้มีเกราะคุ้มกันความปลอดภัยสำหรับผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากส่วนของผู้ถือหุ้นได้เป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด และหากกิจการมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนมีค่าสูงเงินทุนจากเจ้าของมีเพียงเล็กน้อยและมาจากหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ก็จะตกเป็นของเจ้าหนี้ ในขณะที่เดียวกันในส่วนของกิจการเองก็ต้องแบกภาระในรูปดอกเบี้ยไว้สูง ในทางตรงกันข้ามการที่กิจการมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนต่ำ แสดงได้ว่าเจ้าหนี้มีเกราะคุ้มกันในการได้รับชำระหนี้จากกิจการ แต่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่ต่ำเกินไปก็ไม่เป็นผลดีเช่นกัน เพราะนอกจากจะแสดงถึงเครดิตของกิจการไม่ดีแล้วยังทำให้ การขยายตัวเป็นไปได้ช้าอีกด้วย

4. อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios)

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on total assets ratio)

$$= \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน} \times 100}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

โดยที่สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย = $\frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นต้นงวด} + \text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปลายงวด}}{2}$

2

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนทั้งสิ้นหรือการใช้สินทรัพย์ว่าได้ผลตอบแทนเพียงพอหรือไม่ และเป็นอัตราส่วนที่ฝ่ายบริหารใช้ควบคุมการดำเนินการ เพราะเป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถของฝ่ายบริหารในการใช้สินทรัพย์ของกิจการในอันที่ก่อให้เกิดกำไรกลับคืนมาสู่กิจการ

ข้อสังเกต

1) การใช้ยอดสินทรัพย์ทั้งสิ้น โดยเฉลี่ย เพราะถือว่ากำไรเกิดจากการใช้ทรัพยากรที่กิจการมีอยู่ตลอดรอบระยะเวลาบัญชี

2) การวิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมควรพิจารณาควบคู่ไปกับอัตราการหมุนของสินทรัพย์ ถ้ามีความขัดแย้งกัน กล่าวคือ อัตราหมุนของสินทรัพย์ มีค่าสูงซึ่งหมายความว่ากิจการใช้สินทรัพย์ให้เกิดรายได้มากในขณะที่อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมมีค่าต่ำ กิจการควรรหาสาเหตุด้วยเนื่องจากเหตุใด เพื่อจะได้หาทางแก้ไขได้ตรงจุด

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on net ratio) = $\frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ทุนถัวเฉลี่ย}}$

โดยที่ทุนถัวเฉลี่ย = $\frac{\text{ทุนต้นงวด} + \text{ทุนปลายงวด}}{2}$

2

ส่วนของผู้ถือหุ้น หมายถึง ส่วนทุน กำไรสะสม และเงินสำรองต่าง ๆ ซึ่งไม่รวมหนี้สินระยะสั้นหรือหนี้สินระยะยาวแต่ประการใด

อัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นทั้งหมดของกิจการ เปรียบเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นการวัดความสามารถในการหาผลตอบแทนของกิจการจากเงินลงทุน เฉพาะส่วนของผู้ถือหุ้น ว่ามีมากน้อยเพียงใด หรือวัดประสิทธิภาพในการทำกำไรเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนทุน ดังนั้น จึงเป็นอัตราส่วนที่สำคัญใช้พิจารณาร่วมกับการจัดหาเงินทุนในการก่อหนี้

(Leverage Ratio) เช่น หากอัตราส่วนมีค่าน้อยแสดงว่าผู้ถือหุ้นได้รับผลตอบแทนต่ำ ซึ่งอาจเกิดจากการวัดสัดส่วนการลงทุนที่ไม่เหมาะสม เป็นการใช้ส่วนของทุนมากกว่าส่วนของหนี้ ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่า ในกรณีอัตราส่วนมีค่ามาก แสดงว่าผู้ถือหุ้นได้รับผลตอบแทนสูง แสดงว่าประสิทธิภาพในการทำกำไรให้กับส่วนของเจ้าของ

$$\text{อัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit to sales ratio)} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น} \times 100}{\text{ขาย/บริการ}}$$

$$\text{โดยที่กำไรขั้นต้น} = \text{กำไรขั้นต้นของการขาย/บริการ}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการวัดความสามารถในการทำกำไรแบบหนึ่ง โดยพิจารณาจากส่วนต่างของยอดขาย/บริการกับต้นทุนขาย/บริการ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการหากำไรขั้นต้นของกิจการก่อนที่จะหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับยอดขาย/บริการ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการควบคุมต้นทุนขาย/บริการ ทำให้กิจการทราบด้วยว่าต้นทุน/บริการนั้นต่ำหรือสูงเกินไปหรือไม่ หากอัตรากำไรขั้นต้นของขาย/บริการสูง แสดงว่ากิจการมีประสิทธิภาพในการควบคุมต้นทุนขาย/บริการ ส่งผลให้มีกำไรขั้นต้นสูง ในทำนองเดียวกันหากอัตรากำไรขั้นต้นของขาย/บริการต่ำ แสดงว่าต้นทุนขาย/บริการสูง กล่าวคือ เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรขั้นต้นของกิจการ โดยที่ยังไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ

$$\begin{aligned} \text{อัตราค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (Selling expenses to sales ratio)} \\ = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร} \times 100}{\text{ขาย/บริการ}} \end{aligned}$$

อัตราส่วนนี้แสดงถึงค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร เมื่อเปรียบเทียบกับยอดขาย/บริการว่าเป็นสัดส่วนเท่าไร เมื่อเทียบกับรายได้จากการขาย/บริการ ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำแสดงว่าค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารน้อย เมื่อเทียบกับยอดขาย/บริการหนึ่งหน่วย หากอัตราส่วนนี้มีค่าสูง หมายถึง กิจการมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารมากเกินไป หรืออาจเป็นราคาที่สินค้าต่ำเกินไปหรือไม่ แนวทางหนึ่งในการเพิ่มค่าอัตราส่วนนี้ คือ การสร้างยอดขาย/บริการ โดยการสร้างยอดขายสินค้าหรือปริมาณสินค้า/บริการ ซึ่งทำได้ยากกว่าการบริหารหรือควบคุมค่าใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการขายและบริการถือเป็นค่าใช้จ่ายหลักตัวหนึ่งที่สามารถควบคุมได้

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin to sales ratio)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ขาย/บริการ}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นทราบว่ารายได้จากการดำเนินงานทุก ๆ 100 บาท จะมีกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นเท่าใด ถ้าอัตราส่วนที่คำนวณได้มีค่าสูง แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการหากำไรจากการดำเนินงานสูง (ภายหลังจากที่คิดต้นทุนและค่าใช้จ่ายทั้งหมด) แต่อัตราส่วนนี้ก็มีข้อจำกัด คือ รายการค่าใช้จ่ายบางรายการที่นำไปหักจากรายได้เพื่อคำนวณกำไรสุทธินั้น อาจเป็นค่าใช้จ่ายที่มีได้เกิดขึ้นทุกปี เช่น หนี้สงสัยจะสูญ เป็นต้น ดังนั้นถ้าอัตรากำไรสุทธิมีค่าต่ำกิจการควรวิเคราะห์สาเหตุเปรียบเทียบกับปีก่อนๆ ด้วยว่ามีรายการใดปกติ นอกจากนี้ก็ควรเปรียบเทียบกับกิจการของคู่แข่งที่มีขนาด ประเภท และปริมาณธุรกิจเหมือน ๆ กัน เพื่อจะได้ทราบว่ากิจการบริหารงานได้มีประสิทธิภาพเช่นไร

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2552) ได้จัดทำข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรโดยเฉลี่ย เพื่อใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดเป็นมาตรฐานให้ผู้สอบบัญชีและผู้สนใจทั่วไปวิเคราะห์ทั้งการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้มีมาตรฐานเดียวกันและได้กำหนดเกณฑ์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เป็นตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบ และสามารถกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทางการเงิน เช่นเดียวกับที่หน่วยธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานอัตราส่วนของแต่ละอุตสาหกรรมไว้ใช้ในการเปรียบเทียบอัตราส่วนมาตรฐานดังกล่าว จำแนกประเภท และขนาดของสหกรณ์ดังแสดงตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์การเกษตรโดยเฉลี่ย (โครงสร้าง) ปี 2552

รายการ	หน่วย	ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	ขนาด ใหญ่ มาก	โดยรวม
	สหกรณ์	132	784	1,136	903	
1. อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง						
1.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	เท่า	5.89	2.44	1.81	1.16	1.18
1.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว	เท่า	2.13	1.89	1.27	1.32	1.32
2. อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้						
2.1 อัตราหนี้สินต่อทุน	เท่า	0.22	1.04	1.18	1.96	1.92
3. อัตราส่วนวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์						
3.1 อัตราหมุนของสินค้า	ครั้ง	0.17	26.77	26.09	22.25	22.42
3.2 อายุเฉลี่ยสินค้า	วัน	2,139.13	13.63	13.99	16.41	16.28
3.3 อัตราหมุนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น	รอบ	0.01	0.79	3.58	0.91	1.01
3.4 อัตราร้อยละของรายได้ต่อ สินทรัพย์ทั้งสิ้น	ร้อยละ	271.77	330.62	116.94	47.40	55.74
4. อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร						
4.1 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	ร้อยละ	-1.25	1.49	4.67	2.94	3.00
4.2 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน	ร้อยละ	-1.78	3.20	10.03	8.48	8.53
4.4 อัตรากำไรขั้นต้น	ร้อยละ	7.00	8.10	9.92	16.80	15.10
4.3 อัตราค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	ร้อยละ	95.97	95.42	96.26	92.06	93.03
4.5 อัตรากำไร(ขาดทุน) สุทธิ	ร้อยละ	-111.75	1.91	1.31	3.24	2.97

ที่มา : ส่วนวิจัยและพัฒนาสารสนเทศทางการเงิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

หมายเหตุ

1. ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัวเลขที่แสดงถึงความถดถอย, อัตราที่มาจากผลขาดทุน
2. 0.00 หมายถึง มีค่าน้อยไม่สามารถแสดงด้วยทศนิยมสองตำแหน่ง
3. NA (Net Available) หมายถึง คำนวณไม่ได้

ตารางที่ 2.2 เกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกร

ตัวแปรในการวิเคราะห์ขนาดสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร						คะแนนรวม 3 ตัวแปร จัดขนาดสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร	
ทุนดำเนินงาน		รายได้ธุรกิจหลัก		สมาชิก		ช่วงคะแนน รวม (1)+(2)/(3)	ขนาด สหกรณ์
ช่วงข้อมูล (หน่วย:บาท)	คะแนน (1)	ช่วงข้อมูล (หน่วย:บาท)	คะแนน (2)	ช่วงข้อมูล (หน่วย :คน)	คะแนน (3)		
0	0	0	0	0	0		
>0-6,000	1	>0-5,000	1	1-28	1		
>6,000-30,000	2	>5,000-23,000	2	29-55	2	1-6	เล็ก
>30,000-145,000	3	>23,000-107,000	3	56-108	3	7-12	กลาง
>145,000-706,000	4	>107,000-500,000	4	109-213	4	13-18	ใหญ่
>706,000-3,440,000	5	>500,000-2,324,000	5	214-420	5	19-24	ใหญ่มาก
>3,440,000-16,770,000	6	>2,324,000-1,057,000	6	421-828	6		
>16,770,000-81,760,000	7	>1,057,000-50,262,000	7	829-1,633	7		
>81,760,000	8	>50,262,000	8	>1,633	8		

หมายเหตุ : การใช้เกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

- ผู้ใช้พิจารณาว่าสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการวัดขนาดนั้น มีช่วงทุนดำเนินงานรายได้ธุรกิจหลักและจำนวนสมาชิก อยู่ในช่วงใดแล้วทำการให้ระดับคะแนนในแต่ละรายการ
- หากคะแนนรวมของทั้ง 3 รายการแล้วพิจารณาว่าคะแนนรวมตกอยู่ในช่วงของสหกรณ์ขนาดใด ก็จะทราบขนาดของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรนั้นๆ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐวรรณ พุทธเจริญ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้ง จำกัด ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีสถานภาพ อัตราการเติบโต และแนวโน้มด้านต่างๆ ในทิศทางที่ลดลง ยกเว้นต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น ถ้าไรสุทธิดำเนินงานเนื่องจากอยู่ในช่วงแรกของการขยายกิจการ โดยใช้เงินกู้ระยะสั้นจากแหล่งทุนภายนอกเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ

97.08 ผลการวิเคราะห์พบว่า 1) ผลการดำเนินงานทางการเงินในช่วงปี 2544-2549 สหกรณ์ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ความสามารถในการบริหารหนี้ต่ำ ประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์เกิดผลตอบแทนต่ำ ประสิทธิภาพการบริหารงานเพื่อทำกำไรต่ำ 2) เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานทางการเงินเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มาก พบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่ามาตรฐาน สำหรับค่าเฉลี่ยที่สูงกว่า คือ อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ เงินออมต่อสมาชิก หนี้สินต่อสมาชิก และอัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด โดยฐานะทางการเงินของสหกรณ์ขาดสภาพคล่อง และการบริหารงานไม่สามารถทำอะไรได้เพียงพอทันกับการเติบโตของสินทรัพย์ 3) ความสามารถในการชำระหนี้ของสหกรณ์ปี 2544-2549 มีแนวโน้มลดลง ผลการวิเคราะห์การชำระคืนเงินกู้ระยะยาว ปี 2550-2564 พบว่า สหกรณ์มีกำไรเพียงพอเพื่อชำระหนี้ แต่เมื่อหักค่าเสื่อมราคาแล้ว กำไรคงเหลือไม่เพียงพอกับการจัดสรรตามเกณฑ์ที่ใช้จัดสรรในปีบัญชี 2549 และมีแนวโน้มขาดทุนต่อเนื่อง ถึงแม้การชำระคืนเงินกู้ระยะยาวไม่เป็นภาระแก่สหกรณ์ แต่การก่อหนี้ระยะสั้นที่สูงกว่าความสามารถในการดำเนินธุรกิจ เป็นผลให้การเติบโตของธุรกิจเริ่มชะลอตัว แหล่งที่มาของเงินทุนใช้จากภายนอกเป็นหลัก จึงเกิดความเสี่ยงทางธุรกิจ ฐานะทางการเงินขาดเสถียรภาพ การดำเนินงานไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกและความอยู่รอดของธุรกิจสหกรณ์ จึงควรให้ความสำคัญกับการทำธุรกิจกับสมาชิกเพิ่มขึ้น ควบคุมค่าใช้จ่าย นำข้อมูลทางการเงินมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ โดยพิจารณาถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน เน้นการเพิ่มทุนจากภายในโดยพึ่งพาตนเองมากขึ้น และหากสหกรณ์พันธมิตรร่วมทางธุรกิจเพื่อสร้างความเข้มแข็งในระบบสหกรณ์

ทอน พิมพา (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรเมืองร้อยเอ็ด จำกัด พ.ศ. 2551

ผลการศึกษา พบว่า จากค่าอัตราส่วนทางการเงินที่ทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน และเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินของปี พ.ศ. 2549 พบว่าอัตราส่วนวัดสภาพคล่องจะมีค่าเท่ากับ 1.19 เท่า อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้จะมีค่า 2.27 เท่า อัตราส่วนวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์ มีค่า 0.25 และอัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ พิจารณาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน และอัตรากำไรสุทธิ ซึ่งจะมีค่าเท่ากับ 5.69, 8.88 และ 9.14 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าผลโดยรวมของค่าอัตราส่วนทางการเงินจะมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มของผลการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทำการวิเคราะห์ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 – 2550 จาก กำไรสุทธิของสหกรณ์ พบว่าสหกรณ์ยังมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นอยู่เสมอเป็นประจำทุกปี จึงถือได้ว่าการดำเนิน

ธุรกิจของสหกรณ์อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ส่วนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ได้แก่ เงินทุนในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้บริการของสมาชิก การติดตามหนี้สินที่ค้างชำระของสมาชิกไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สมาชิกส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสหกรณ์ และปัญหาทางการตลาดในการรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรมีการแข่งขันด้านราคาระหว่างสหกรณ์กับพ่อค้าคนกลางและปัญหาในการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์

นัคดา เตชะประสาน (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์การเกษตรคลองท่อม จำกัด : ศึกษาเฉพาะปีการเงิน 2546-2550 ผลจากการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรคลองท่อม จำกัด เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก จนถึงปัจจุบันเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ ตามมาตรฐานการจัดชั้นของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และผลการดำเนินงานโดยภาพรวม 5 ปี มีผลประกอบการขาดทุนรวม 3 ปี ซึ่งมีความเสี่ยงสูงด้านความเพียงพอของเงินทุน และคุณภาพสินทรัพย์อยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งลูกหนี้ค้างชำระไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด ประกอบกับปัญหาด้านการบริหารจัดการต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ สูงไม่คุ้มกับรายได้ จึงส่งผลให้สหกรณ์ดำเนินงานขาดทุนและส่งผลให้สหกรณ์ต้องเลิกกิจการได้

อาคม โยริยะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรเวียงป่าเป้า จำกัด จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาค้นคว้าอิสระพบว่า ในการดำเนินงานของสหกรณ์โดยภาพรวมสหกรณ์ประสบปัญหาการขาดทุนติดต่อกัน 2 ปี ในปี 2550 และ 2551 ด้านการเงินสหกรณ์ขาดสภาพคล่องเนื่องจากในธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์ไม่สามารถเรียกเก็บหนี้จากเงินให้กู้ของสมาชิกสหกรณ์ได้ตามแผนเพียงร้อยละ 47.09 เท่านั้น ด้านกระบวนการภายในสหกรณ์มีการเลิกจ้างผู้จัดการบ่อยมากจำนวน 3 คน ภายใน 3 ปี ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจ มีการทุจริต สหกรณ์มีการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดจากการดำเนินงานจึงได้มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการ มีการศึกษาข้อกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ มีการปรับปรุงหน้าที่ความรับผิดชอบ การฝึกอบรมและการใช้ระบบสารสนเทศ

วัชรวิทย์ ไปพบ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรทั้ง 3 แห่ง มีโครงสร้างการลงทุนโดยจัดหาเงินลงทุนจากการกู้ยืมมากกว่าการระดมทุนจากสมาชิก เปรียบเทียบการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสหกรณ์ คือ (1) อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง สหกรณ์การเกษตรคำม่วง จำกัด มีความคล่องตัวสูงกว่าทุกสหกรณ์ (2) อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการก่อหนี้ สหกรณ์การเกษตรคำม่วง จำกัด มีความสามารถในการก่อหนี้ที่

เพียงพอ ถือได้ว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงต่ำ และอาจมีผลทำให้การกู้ยืมเงินในอนาคตเจ้าหนี้อาจมีการเพิ่มเครดิตสหกรณ์มากขึ้น (3) อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์ บางแห่งทำได้ดีกว่าบ้าง ต่ำกว่าบ้าง ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร (4) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร สหกรณ์การเกษตรคำม่วง จำกัด มีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ดีกว่าทุกแห่ง แต่ก็ต่ำกว่ามาตรฐาน สหกรณ์การเกษตรสมเด็จ จำกัด มีอัตรากำไรขั้นต้น อัตราค่าใช้จ่าย และอัตรากำไรสุทธิ ดีกว่าทุกสหกรณ์ ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบความสามารถหรือผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์แต่ละแห่งแล้ว สหกรณ์การเกษตรสมเด็จ จำกัด มีความสามารถในการทำกำไรได้ดีกว่าทุกแห่ง

ประดิษฐ์ จันทร์สุภา (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรบ้านหมี่ จำกัด จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรบ้านหมี่ จำกัด จังหวัดลพบุรี พบว่า 1) ด้านการเงินสหกรณ์มีโครงสร้างของทุนดำเนินงาน ส่วนใหญ่มาจากทุนของสหกรณ์เอง ถือว่าเป็นโครงสร้างที่มีความแข็งแกร่ง มีเงินทุนเพียงพอในการให้บริการกับสมาชิกอย่างทั่วถึง สหกรณ์ได้นำเงินทุนไปลงทุนในสินทรัพย์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนระยะยาวและระยะสั้นที่มีความมั่นคงและความเสี่ยงน้อย สหกรณ์ยังใช้เวทีในการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจในการนำเงินไปฝากกับสหกรณ์อื่น ซึ่งได้รับผลตอบแทนสูงกว่านำไปฝากกับธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์มีสภาพคล่องเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้มีสินทรัพย์หมุนเวียนมากพอที่จะชำระหนี้ระยะสั้นได้ดี สหกรณ์มีความน่าเชื่อถือสำหรับเจ้าหนี้ มีวิธีการจัดเก็บเงินจากลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเงินทุนเหลือจากการทำธุรกิจ สามารถนำเงินไปลงทุนให้ ได้ผลตอบแทนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสหกรณ์ และยังมีอัตรากำไรสุทธิสูงกว่าเกณฑ์อัตราส่วนมาตรฐานของกลุ่ม ซึ่งแสดงว่าสหกรณ์ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อัตรากำไรสุทธิมีแนวโน้มลดลง 2) ด้านกระบวนการภายในสหกรณ์ไม่มีค่านิยมร่วม จะมีเพียงแต่แผนงานเป้าหมายองค์กร วิสัยทัศน์ กลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันเท่านั้น หากสหกรณ์มีคุณค่าสหกรณ์ร่วมกันของสมาชิกก็จะเป็นศักยภาพภายในที่ทรงพลังจะขับเคลื่อนสหกรณ์โดยคนในสหกรณ์ทุกฝ่าย นับตั้งแต่สมาชิก เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินการ ให้สู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิฑูรย์ สิทธิเดช (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรคลองหลวง จำกัด ผลการศึกษาและวิเคราะห์ฐานะการเงินของสหกรณ์ในรอบปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2550 พบว่าสหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียน 94,482,639.76 บาท และมีหนี้สินหมุนเวียน 83,136,120.14 บาท ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนอยู่จำนวน 11,346,519.62 บาท และอัตราส่วนทุนหมุนเวียนของสหกรณ์อยู่ที่ 1.12 เท่า สภาพคล่องต่ำกว่าอัตราส่วนโดยรวมซึ่ง

อยู่ที่ 1.52 เท่า

สหกรณ์มีหนี้สิน 84,331,632.75 บาท และมีส่วนของทุน 19,294,646.77 บาท อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนอยู่ที่ 4.37 เท่า ความสามารถในการก่อหนี้สูงกว่าอัตราส่วนโดยรวม ซึ่งอยู่ที่ 1.76 เท่า

สหกรณ์มีรายได้ทั้งสิ้น 113,572,916.64 บาท ในขณะที่สินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยของสหกรณ์อยู่ที่ 88,232,140.73 บาท และอัตรามูลของสินทรัพย์ทั้งสิ้นอยู่ที่ 1.25 รอบ สูงกว่าอัตราส่วนโดยรวม ซึ่งอยู่ที่ 0.54 รอบ

สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์อยู่ที่ร้อยละ 3.49 ขณะที่อัตราส่วนโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 3.88 แสดงว่าผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนทั้งสิ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสหกรณ์ สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนอยู่ที่ร้อยละ 18.28 ขณะที่อัตราส่วนโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 10.70 สหกรณ์มีอัตราค่าใช้จ่ายสูงถึงร้อยละ 97.28 ในขณะที่อัตราส่วนโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 93.03 ทำให้อัตรากำไรสุทธิอยู่ที่ร้อยละ 2.79 ในขณะที่อัตราส่วนโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 7.25

สหกรณ์การเกษตรคงหลวง จำกัด ในปี 2550 มีหนี้สินและทุนของสหกรณ์เป็นเงิน 103,626,279.52 บาท เป็นทุนภายในของสหกรณ์ จากเงินรับฝาก 38,161,680.21 บาท ทุนเรือนหุ้น 15,121,560.00 บาท ทุนสำรอง 740,808.33 บาท ทุนสะสมตามข้อบังคับ 345,454.00 บาท กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี 3,086,824.44 บาท และทุนภายนอกเป็นทุนรวม 46,169,952.52 บาท เป็นเงินกู้ยืมระยะสั้น 44,936,876.18 บาท หนี้สินอื่นเป็นเงิน 1,233,076.36 บาท

ฤกษ์ชัย ทัพไพรี (2549:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ด้านทุน-ผลตอบแทน และแนวโน้มปริมาณธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรกันทรลักษณ์ จำกัด

ผลการศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านธุรกิจสินเชื่อ พบว่า สหกรณ์ระดมเงินทุนจาก 2 แหล่ง คือ แหล่งเงินทุนภายในในรูปแบบของเงินรับฝากจากสมาชิก และแหล่งเงินทุนภายนอกในรูปแบบของเงินกู้ยืม โดยสัดส่วนของการระดมทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอก มากกว่าแหล่งเงินทุนภายใน ซึ่งในการดำเนินงานในธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์มีผลกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายได้หลักของธุรกิจคือดอกเบี้ยจากการให้สินเชื่อ ประกอบด้วยดอกเบี้ยรับจริง และดอกเบี้ยค้างรับ โดยดอกเบี้ยค้างรับมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปี อีกทั้งยังมีมูลค่าสูงกว่ากำไรสุทธิของสหกรณ์ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องและเกิดปัญหาทางธุรกิจสินเชื่อ สำหรับผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินพบว่า สหกรณ์ยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยมี อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง โดยอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเฉลี่ยเท่ากับ 1.24 และอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วเท่ากับ 1.01 อัตราส่วนวัดการก่อหนี้สูง โดยมีอัตราส่วนทั้งสิ้นต่อทุนเท่ากับ 3.39 อัตราส่วนวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์ โดยอัตรากำไรของสินทรัพย์เท่ากับ 0.42 อัตราร้อยละของรายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น เท่ากับ 44.05

อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร โดยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เท่ากับ 0.90 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เท่ากับ 2.27 อัตรากำไรขั้นต้นเท่ากับ 13.18 อัตราค่าใช้จ่ายเท่ากับ 98.12 และ อัตรากำไรสุทธิเท่ากับ 2.02 ซึ่งอัตราส่วนทั้ง 4 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้สหกรณ์ขาดสภาพคล่องทางการเงิน รอบการหมุนของธุรกิจสินเชื่อซ้ำ มีสัดส่วนของหนี้สินต่อทุนสูง ส่งผลเจ้าหนี้เงินกู้มีความเสี่ยงในการให้กู้ยืมแต่ความสามารถในการทำกำไรต่ำ โดยภาพรวมแม้ว่าสหกรณ์ยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่สหกรณ์มีความสามารถในการหาแหล่งเงินกู้ภายนอกที่มีดอกเบี้ยต่ำ ทำให้ต้นทุนเงินทุนของธุรกิจสินเชื่อต่ำ ก่อให้เกิดกำไรขั้นต้นที่สูงในธุรกิจสินเชื่อ แต่ทำให้สหกรณ์มีแนวโน้มของปริมาณการให้สินเชื่อเพิ่มขึ้น ผลการดำเนินงานของสหกรณ์อาจจะกล่าวได้ว่า สหกรณ์ประสบความสำเร็จในระดับน้อย ดังนั้นสหกรณ์ควรรหาแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานในธุรกิจที่สำคัญอันเป็นสาเหตุสำคัญของการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ รูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ของปีบัญชี 2548 – 2552 รวม 5 ปี โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การศึกษาแนวโน้ม (Trend Percentage Analysis)

เป็นการนำข้อมูลที่ต้องการหรือสนใจจากงบการเงินหลาย ๆ ปีต่อเนื่องกันมาวิเคราะห์เพื่อดูแนวโน้มหรือทิศทางของข้อมูลนั้นว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพยากรณ์ทิศทางของเหตุการณ์ในอนาคตว่าควรเป็นไปในทิศทางใดโดยใช้การศึกษาแนวโน้ม

การศึกษาแนวโน้มจากปีฐานคงที่เป็นดังนี้คือ

1) การวิเคราะห์อัตราร้อยละของปีฐาน วิธีนี้จะใช้ปี 2548 เป็นปีฐาน โดยเทียบปีฐานให้เป็น 100 แล้วนำข้อมูลของปีอื่น ๆ ซึ่งเป็นรายการเดียวกันมาเทียบกับปีฐานตลอดทุกช่วงปีที่ต้องการวิเคราะห์ จะได้แนวโน้มอีกแบบหนึ่งในรูปลักษณะของอัตราร้อยละ โดยใช้สูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{อัตราร้อยละของปีที่ต้องการทราบ} = \frac{\text{ตัวเลขของปีที่ต้องการทราบ} \times 100}{\text{ตัวเลขของปีฐานคงที่}}$$

2) การวิเคราะห์อัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ (หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอัตราเพิ่ม/ลด) วิธีนี้เป็นการคำนวณหาอัตราร้อยละของการเพิ่มหรือลด ของรายการหนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านไป โดยมีได้เจาะจงเอาปีใดปีหนึ่งเป็นปีฐานที่แน่นอนเหมือนวิธีแรก แต่วิธีนี้ฐานจะเคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ สำหรับช่วงระยะเวลาของการเปรียบเทียบจะเทียบเป็นปีต่อปีแบบต่อเนื่องกัน หรือเปรียบเทียบเป็นเดือนต่อเดือนแบบต่อเนื่องกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของผู้วิเคราะห์ โดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราเพิ่ม/ลดของปีที่ต้องการทราบ} = \frac{\text{ข้อมูลของปีที่ต้องการ} - \text{ข้อมูลของปีก่อน} \times 100}{\text{ข้อมูลปีก่อน}}$$

2.2 การศึกษาแนวตั้ง (Vertical Analysis) หรือการย่อส่วนตามแนวตั้ง (Common Size)

เป็นการวิเคราะห์งบการเงินโดยเปรียบเทียบรายการต่าง ๆ ในงบการเงินของงวดเดียวกันหรือปีเดียวกัน โดยจะกำหนดให้รายการใดรายการหนึ่งในงบการเงินเป็นตัวฐานในการเปรียบเทียบ ซึ่งฐานดังกล่าวให้มีค่าเท่ากับร้อยละ 100 แล้วจะพิจารณาว่ารายการอื่น ๆ ในงบการเงินเดียวกันมีค่าเป็นร้อยละเท่าไรของตัวฐานที่ใช้ในการเปรียบเทียบ

2.3 การศึกษา โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

เป็นการวิเคราะห์จากงบดุล งบกำไรขาดทุนของสหกรณ์ ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

2.3.1 การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง

2.3.2 การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้

2.3.3 การวิเคราะห์อัตราส่วนความสามารถในการใช้สินทรัพย์

2.3.4 การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร

ตารางที่ 3.1 อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง ความสามารถในการก่อหนี้ ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ และความสามารถในการทำกำไร

อัตราส่วน	สูตรในการคำนวณ	หน่วย	การแปลความหมายผลลัพธ์
1. อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง			
1.1 อัตราส่วน ทุนหมุนเวียน	<u>สินทรัพย์หมุนเวียน</u> หนี้สินหมุนเวียน	เท่า	อัตราส่วนยิ่งมากเท่าจะถือว่าสินทรัพย์มากกว่าหนี้สิน
1.2 อัตราส่วน ทุนหมุนเวียนเร็ว	<u>สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว</u> หนี้สินหมุนเวียน	เท่า	อัตราส่วนยิ่งมากเท่าจะถือว่ามีความคล่องตัวมาก สภาพคล่องดี
2. อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้			
2.1 อัตราส่วน หนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน	<u>หนี้สินทั้งสิ้น</u> ทุน	เท่า	อัตราส่วนยิ่งน้อยเท่า แสดงถึงกิจการมีแหล่งเงินทุนที่เกิดจากการกู้ยืมและส่วนของผู้ถือหุ้นเท่าใด ถ้าอัตรานี้ต่ำ กิจการสามารถก่อหนี้ได้อีก
3. อัตราส่วนความสามารถในการใช้สินทรัพย์			
3.1 อัตราส่วน การหมุนของสินค้า	<u>ต้นทุนขาย</u> สินค้ำคงเหลือถัวเฉลี่ย หรือ ขายสุทธิ <u>สินค้ำคงเหลือ</u>	ครั้ง	จำนวนครั้งยิ่งมาก แสดงถึงในรอบระยะเวลา 1 ปี กิจการขายสินค้าได้มาก
3.2 อายุเฉลี่ย ของสินค้า	<u>360 หรือ 365 วัน</u> อัตราหมุนของสินค้า	วัน	จำนวนวันยิ่งน้อย เป็นสิ่งบ่งบอกว่ากิจการสามารถขายสินค้ำคงเหลือนั้นได้
3.3 อัตราหมุน ของสินทรัพย์	<u>ขาย/บริการ</u> สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย	รอบ	จำนวนรอบยิ่งสูงยิ่งดี ใช้ในการวัดประสิทธิภาพของกิจการว่าได้นำสินทรัพย์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

อัตราส่วน	สูตรในการคำนวณ	หน่วย	การแปลความหมายผลลัพธ์
3.4 อัตราร้อยละของรายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น	$\frac{\text{รายได้ทั้งสิ้น} \times 100}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}}$	ร้อยละ	จำนวนร้อยละยิ่งสูงยิ่งดี แสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ก่อให้เกิดรายได้สูงและมีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
4. อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร			
4.1 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	$\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน} \times 100}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}}$	ร้อยละ	จำนวนร้อยละยิ่งสูงยิ่งดี แสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ว่าก่อให้เกิดผลตอบแทนกลับมาอย่างน้อยเพียงใด
4.2 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนลงทุน	$\frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ทุนถัวเฉลี่ย}}$	ร้อยละ	จำนวนร้อยละยิ่งสูงยิ่งดี แสดงถึงผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นจะได้รับจากเงินที่ลงทุนไป
4.3 อัตรากำไรขั้นต้น	$\frac{\text{กำไรขั้นต้น} \times 100}{\text{ขาย/บริการ}}$	ร้อยละ	จำนวนร้อยละยิ่งสูงยิ่งดี แสดงถึงกิจการมีกำไรขั้นต้นคิดเป็นร้อยละเท่าใดของยอดขาย
4.4 อัตราค่าใช้จ่าย	$\frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร} \times 100}{\text{ขาย/บริการ}}$	%	จำนวนร้อยละยิ่งต่ำยิ่งดี แสดงถึงค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารมีน้อยเมื่อเทียบกับยอดขาย/บริการ

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ โดยผู้ศึกษาได้จัดเก็บรวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ข้อมูลจากสหกรณ์ ได้แก่ รายงานประจำปี ซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ระหว่างปี 2548 – 2552 รวม 5 ปี ระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด

3.2 ข้อมูลจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร จากเว็บไซต์กรมส่งเสริมสหกรณ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 ข้อมูลจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้แก่ รายงานการสอบบัญชีของสหกรณ์ประจำปีบัญชี 2548 – 2552

3.4 จากแหล่งอื่นๆ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพนม จำกัด โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์

โดยการนำข้อมูลจากงบดุล หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มา แล้วศึกษาและวิเคราะห์ตามเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษาแนวตั้งหรือแนวดิ่ง (Vertical Analysis)
2. การศึกษาแนวโน้ม (Trend Percentage Analysis)

ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

โดยการนำข้อมูลจากงบกำไรขาดทุนหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มา แล้วศึกษาและวิเคราะห์ตามเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษาแนวตั้งหรือแนวดิ่ง (Vertical Analysis)
2. การศึกษาแนวโน้ม (Trend Percentage Analysis)

ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์

โดยการนำข้อมูลจากงบดุลและงบกำไรขาดทุน หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มา แล้วศึกษาและวิเคราะห์ว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับทั้ง 5 ปี และเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานสหกรณ์ทั่วประเทศ ตามอัตราส่วนต่างๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง
2. การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้
3. การวิเคราะห์อัตราส่วนความสามารถในการใช้สินทรัพย์
4. การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และได้ศึกษาจากข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้เป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

ตอนที่ 3 การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์

เป็นการศึกษาข้อมูลจากงบดุล ซึ่งแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ณ วันที่ 31 มีนาคม ของปี 2548-2552 มาวิเคราะห์โดยวิธีเปรียบเทียบตามแนวดิ่ง และตามแนวโน้มได้ ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์งบดุลย่อยส่วนตามแนวดิ่ง

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์สินทรัพย์ตามแนวดิ่ง

รายการ	งบดุล ณ 31 มีนาคม (หน่วย : ล้านบาท)					อัตราส่วนตามแนวดิ่ง				
	2548	2549	2550	2551	2552	2548	2549	2550	2551	2552
สินทรัพย์										
สินทรัพย์หมุนเวียน										
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	1.417	2.101	1.586	1.561	3.716	1.90	2.53	1.73	1.66	3.50
เงินฝากสหกรณ์อื่น	0.014	0.015	0.015	0.016	0.017	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น- สุทธิ	50.339	54.217	63.652	66.348	72.122	67.47	65.34	69.48	70.61	67.92
ลูกหนี้ระยะสั้น – สุทธิ	5.300	4.695	3.141	2.548	2.444	7.10	5.66	3.43	2.71	2.30
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ- สุทธิ	3.458	3.299	4.401	5.400	6.803	4.63	3.98	4.80	5.75	6.41
สินค้าคงเหลือ	0.291	0.272	0.426	0.357	0.138	0.39	0.33	0.47	0.38	0.13

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	งบดุล ณ 31 มีนาคม (หน่วย : ล้านบาท)					อัตราส่วนตามแนวดิ่ง				
	2548	2549	2550	2551	2552	2548	2549	2550	2551	2552
วัสดุคงเหลือ	0.051	0.000	0.000	0.000	0.000	0.07	0.00	0.00	0.00	0.00
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	0.476	1.051	1.063	1.059	1.547	0.64	1.27	1.16	1.13	1.46
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	61.349	65.652	74.287	77.292	86.789	82.22	79.12	81.09	82.26	81.74
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน										
เงินลงทุนระยะยาว	0.083	0.083	0.083	0.083	0.083	0.11	0.10	0.09	0.09	0.08
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	9.050	13.793	13.168	12.997	15.428	12.13	16.62	14.37	13.83	14.53
ลูกหนี้ระยะยาว	2.422	1.836	2.692	2.507	2.825	3.25	2.21	2.94	2.67	2.66
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์- สุทธิ	0.289	0.242	0.245	0.670	0.723	0.39	0.29	0.27	0.71	0.68
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	1.190	0.790	0.568	0.351	0.150	1.60	0.95	0.62	0.37	0.14
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	0.226	0.577	0.564	0.058	0.180	0.30	0.70	0.62	0.06	0.17
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	13.262	17.323	17.321	16.668	19.391	17.78	20.88	18.91	17.74	18.26
รวมสินทรัพย์	74.612	82.975	91.608	93.961	106.180	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

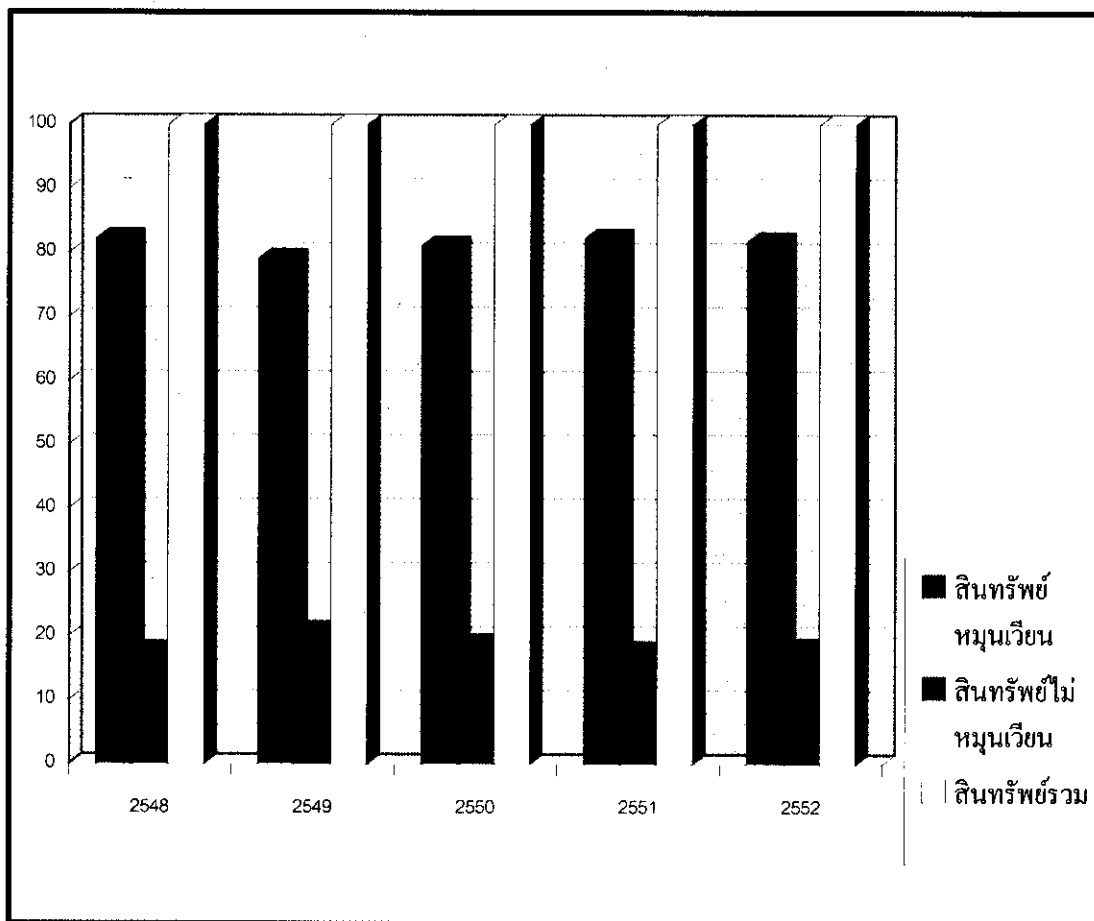
จากตารางที่ 4.1 พบว่า ด้านสินทรัพย์ โครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์ตลอดระยะเวลา 5 ปี ได้มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย กล่าวคือ โครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 82.22 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 81.74 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2552 ตรงข้ามกับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 17.78 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 18.26 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2552

สินทรัพย์หมุนเวียนที่ลดลงนั้น ส่วนใหญ่คือ ลูกหนี้ระยะสั้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงลดลงจากร้อยละ 7.10 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 2.30 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2552 รองลงมาคือ สินค้าคงเหลือ โดยมีการเปลี่ยนแปลงลดลงจากร้อยละ 0.39 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 0.13 ในปี 2552

แต่ในขณะเดียวกันก็มีสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเช่นกัน คือ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ-สิทธิ โดยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.63 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.41 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2552 ซึ่งจะสังเกตได้ว่าตั้งแต่ปี 2549-2552 มีสัดส่วนร้อยละที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น สหกรณ์จะต้องมีการบริหารจัดการด้านธุรกิจสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญต้องเรียกเก็บดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้ได้ตามแผน

ส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนก็มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่คือ เงินให้กู้ยืมระยะยาว โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.13 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.53 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2552 รongลงมาเป็นที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ โดยเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.39 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.68 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2552

สรุปได้ว่าโครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์ตลอดระยะเวลา 5 ปี ได้มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย โดยโครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมีแนวโน้มที่ลดลง และตรงข้ามกับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์สินทรัพย์โดยใช้แผนภูมิ

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์หนี้สินและทุนของสหกรณ์ตามแนวดิ่ง

รายการ	งบดุล ณ 31 มีนาคม (หน่วย : ล้านบาท)					อัตราส่วนตามแนวดิ่ง				
	2548	2549	2550	2551	2552	2548	2549	2550	2551	2552
หนี้สินและทุนของสหกรณ์										
หนี้สินหมุนเวียน										
เจ้าหนี้การค้า	0.000	0.006	0.000	0.000	0.000	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00
เงินกู้ยืมระยะสั้น	41.147	46.914	56.351	54.932	63.190	55.15	56.54	61.51	58.46	59.51
เงินรับฝาก	12.227	12.811	10.410	11.497	11.228	16.39	15.44	11.36	12.24	10.57
คำบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ	0.000	0.000	0.010	0.000	0.000	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	0.198	0.119	0.203	0.156	0.294	0.27	0.14	0.23	0.17	0.28
รวมหนี้สินหมุนเวียน	53.572	59.851	66.975	66.586	74.713	71.80	72.13	73.11	70.87	70.36
หนี้สินไม่หมุนเวียน										
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	2.045	2.167	2.533	3.007	3.689	2.74	2.61	2.77	3.20	3.48
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	2.045	2.167	2.533	3.007	3.689	2.74	2.61	2.77	3.20	3.48
รวมหนี้สิน	55.618	62.019	69.508	69.594	78.403	74.54	74.74	75.88	74.07	73.84
ทุนของสหกรณ์										
ทุนเรือนหุ้น(มูลค่าหุ้นละ 10.-บาท)										
หุ้นชำระเต็มมูลค่าแล้ว	16.594	18.213	19.751	20.772	23.182	22.24	21.95	21.56	22.11	21.83
ทุนสำรอง	1.630	1.696	1.730	1.756	1.881	2.19	2.05	1.89	1.87	1.77
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ	0.694	0.757	0.590	0.589	0.876	0.93	0.91	0.64	0.63	0.83
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	0.073	0.288	0.027	1.249	1.836	0.10	0.35	0.03	1.33	1.73
รวมทุนของสหกรณ์	18.993	20.956	22.099	24.367	27.777	25.46	25.26	24.12	25.93	26.16
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	74.612	82.975	91.608	93.961	106.18	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า หนี้สินและทุนของสหกรณ์ มีโครงสร้างทางการเงินตลอดระยะเวลา 5 ปี มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน โดยหนี้สินรวมมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 74.54 ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 73.84 ในปี 2552 ตรงข้ามกับทุนของสหกรณ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25.46 ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 26.16 ในปี 2552

ด้านหนี้สิน โดยมีโครงสร้างหนี้สินของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ยืมระยะสั้นและเงินรับฝาก ซึ่งเงินกู้ยืมระยะสั้นของสหกรณ์ในปี 2548, ปี 2549, ปี 2550, ปี 2551 และปี 2552 มี

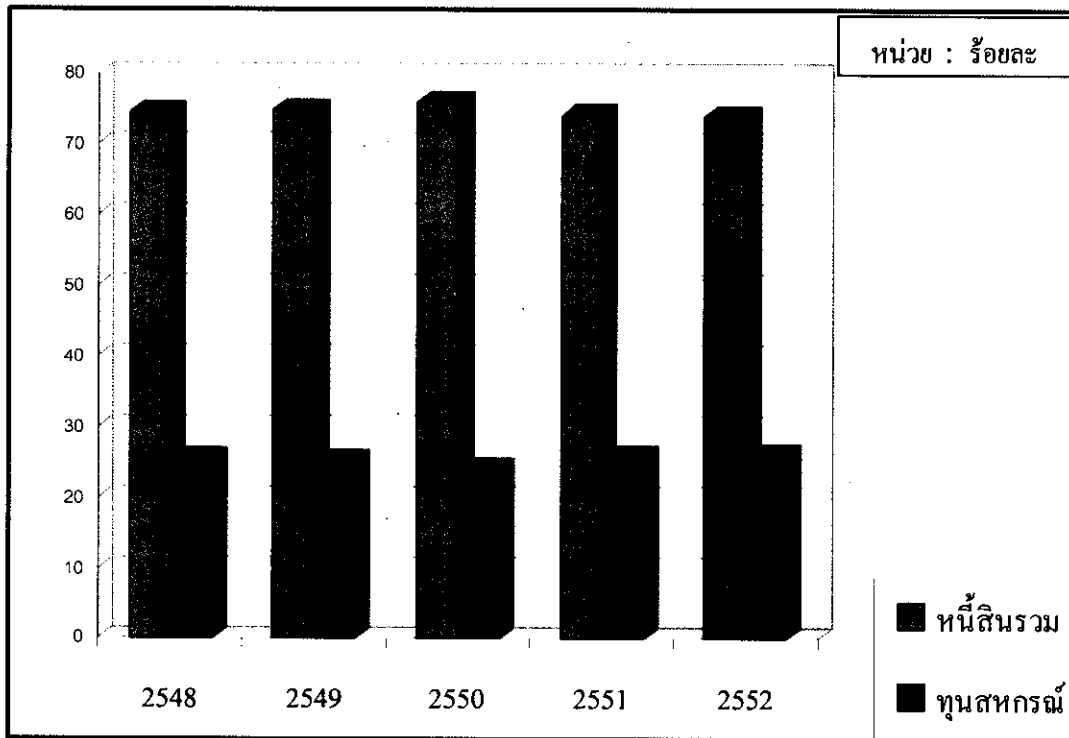
สัดส่วนร้อยละ 55.15, 56.54, 61.51, 58.46 และ 59.51 ตามลำดับ และเงินรับฝาก มีสัดส่วนร้อยละ 16.39, 15.44, 11.36, 12.24 และ 10.57 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเงินกู้ยืมระยะสั้นเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงและจากปี 2548-2552 มีสัดส่วนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้สหกรณ์ต้องแบกรับภาระของดอกเบี้ยจ่ายสูง แต่ในขณะเดียวกันนั้น เงินรับฝากก็มีสัดส่วนร้อยละที่มีแนวโน้มลดลง ซึ่งตรงกันข้ามกับสัดส่วนของเงินกู้ยืมระยะสั้น นั่นหมายความว่าสหกรณ์อาศัยทุนดำเนินงานจากภายนอกมากกว่าภายในสหกรณ์เองมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นสหกรณ์ควรมีการวางแผนในการจัดหาเงินทุนให้เหมาะสม โดยควรระดมทุนจากภายในสหกรณ์ให้มากกว่านี้ เพราะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าทุนจากภายนอก แต่ถึงแม้จะมีต้นทุนที่เกิดจากทุนภายในสหกรณ์ผู้ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ก็คือสมาชิก ซึ่งก็คือตัวเจ้าของสหกรณ์นั่นเอง

หนี้สินของสหกรณ์ที่มีแนวโน้มลดลงนั้น จะลดลงในส่วนของหนี้สินหมุนเวียนซึ่งอยู่ในรูปของเงินรับฝาก โดยมีการเปลี่ยนแปลงลดลงจากร้อยละ 16.39 ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 10.57 ในปี 2552 ตรงข้ามกับหนี้สินไม่หมุนเวียนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.74 ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.48 ในปี 2552 แต่ภาพรวมของหนี้สินตลอด 5 ปี ยังถือว่าลดลง

ด้านเงินทุนของสหกรณ์ ทุนของสหกรณ์ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง และ ทุนสะสมตามข้อบังคับของสหกรณ์ ทุนของสหกรณ์ในปี 2548, ปี 2549, ปี 2550, ปี 2551 และปี 2552 มีสัดส่วนร้อยละ 25.46, 25.26, 24.12, 25.93 และ 26.16 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีสัดส่วนที่ต่ำ ถ้าเทียบกับทุนดำเนินงานของสหกรณ์คือเท่ากับ 1 ใน 4 ของทุนดำเนินงานทั้งสิ้นของสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องมีการวางแผนในการระดมทุนเรือนหุ้นในระยะยาวจากสมาชิก ซึ่งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากเพราะสมาชิกไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับสหกรณ์เนื่องจากขาดความศรัทธาในสหกรณ์ ดังนั้นสหกรณ์ก็ต้องชี้แจงอย่างมีเหตุผล และคิดกลยุทธ์หรือกิจกรรมในการระดมทุนจากสมาชิก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดความคุ้นเคยและเข้าใจกันให้มากกว่านี้

ในภาพรวมเงินทุนของสหกรณ์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25.46 ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 26.16 ในปี 2552 โดยมีโครงสร้างของทุนที่สำคัญ คือ ทุนเรือนหุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้วและทุนสำรอง

สรุปได้ว่าโครงสร้างด้านหนี้สินและทุนของสหกรณ์ ตลอดระยะเวลา 5 ปี ได้มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย โดยโครงสร้างด้านหนี้สินมีแนวโน้มที่ลดลง ตรงข้ามกับโครงสร้างด้านทุนของสหกรณ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 การวิเคราะห์หนี้สินและทุนของสหกรณ์โดยใช้แผนภูมิ

ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบชัดเจนว่า แต่ละปีสหกรณ์มีการจัดหาเงินทุนมาโดยการกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้จากเงินทุนของสหกรณ์เอง และเงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งเงินทุนที่จัดหาได้นั้น ส่วนใหญ่สหกรณ์ก็ได้นำมาให้สมาชิกกู้ยืมทั้งระยะสั้นและระยะยาว จึงส่งผลให้เกิดดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับจำนวนมากและมีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี

ซึ่งโดยปกติสหกรณ์ก็รับภาระดอกเบี้ยจ่ายจำนวนมากอยู่แล้ว ถ้าหากสหกรณ์เรียกเก็บหนี้ไม่ได้ตามแผนอาจจะประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินได้

ดังนั้นสหกรณ์หาวิธีจัดหาเงินทุนมาจากภายในให้มากกว่านี้ โดยหากกลยุทธ์ในการระดมเงินทุนเรือนหุ้น หรือการระดมเงินฝาก เพราะอย่างน้อยต้นทุนก็ต่ำกว่าทุนจากภายนอก และการนำเงินทุนไปลงทุนก็ควรกระจายการลงทุนในรูปอื่นบ้างเพื่อลดความเสี่ยงในการใช้เงิน

1.2 ผลการวิเคราะห์งบดุลตามแนวโน้ม

ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์สินทรัพย์หมุนเวียน สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน และสินทรัพย์รวมตามแนวโน้ม

	หน่วย	2548	2549	2550	2551	2552
สินทรัพย์หมุนเวียน	ล้านบาท	61.350	65.652	74.287	77.292	86.789
	ร้อยละ	100.00	107.01	121.09	125.99	141.47
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	ล้านบาท	13.262	17.323	17.321	16.669	19.391
	ร้อยละ	100.00	130.62	130.61	125.69	146.21
สินทรัพย์รวม	ล้านบาท	74.612	82.976	91.609	93.961	106.181
	ร้อยละ	100.00	111.21	122.78	125.93	142.31

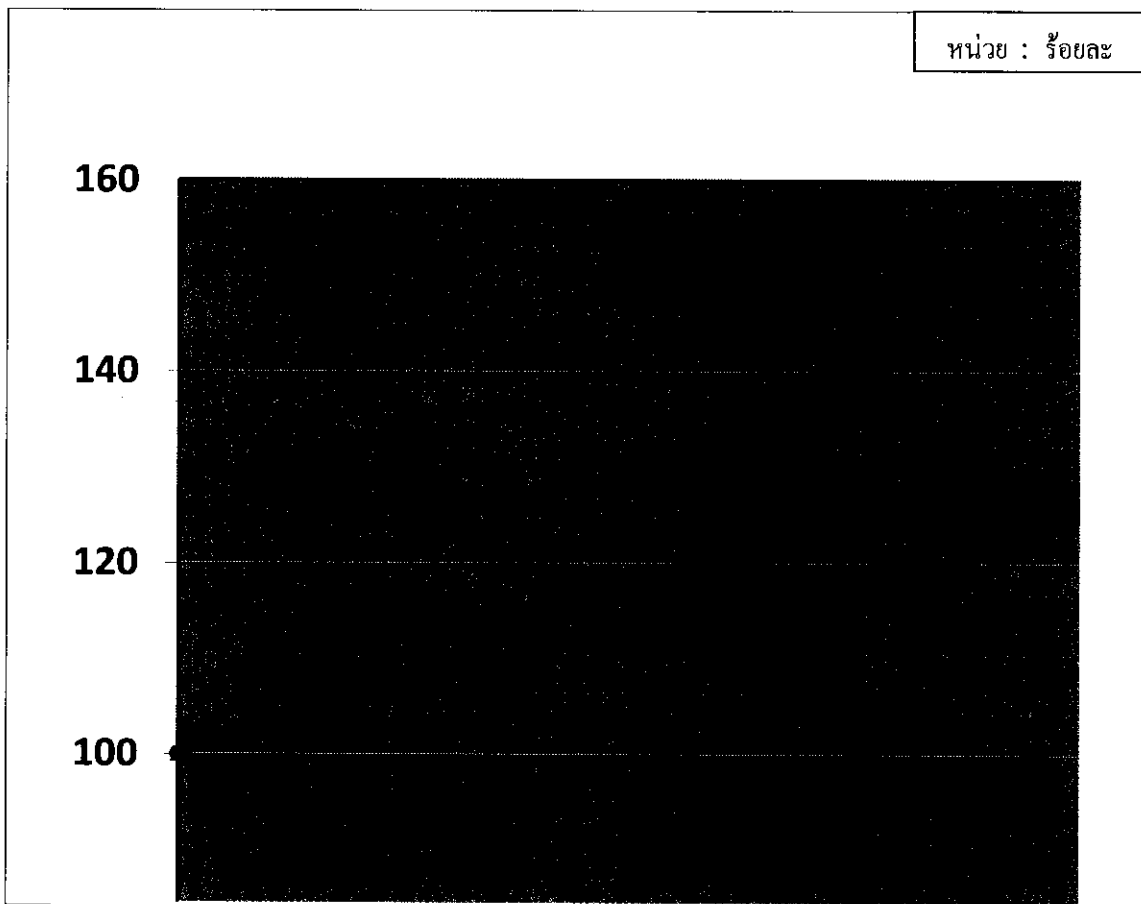
จากตารางที่ 4.3 พบว่าสินทรัพย์หมุนเวียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 141.47 ในปี 2552 ส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2548-2550 จากนั้นมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีแนวโน้มลดลงในปี 2551 แต่พอในปี 2552 ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดิม และเมื่อพิจารณาสินทรัพย์รวมพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 142.31 ในปี 2552

ตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินไม่หมุนเวียน หนี้สินรวม และทุนสหกรณ์ตามแนวโน้ม

รายการ	หน่วย	2548	2549	2550	2551	2552
หนี้สินหมุนเวียน	ล้านบาท	53.572	59.851	66.975	66.586	74.713
	ร้อยละ	100.00	111.72	125.02	124.29	139.46
หนี้สินไม่หมุนเวียน	ล้านบาท	2.045	2.167	2.533	3.007	3.689
	ร้อยละ	100.00	105.97	123.86	147.04	180.39
หนี้สินรวม	ล้านบาท	55.618	62.019	69.509	69.594	78.403
	ร้อยละ	100.00	111.51	124.97	125.13	140.97
ทุนของสหกรณ์	ล้านบาท	18.994	20.956	22.100	24.367	27.777
	ร้อยละ	100.00	110.33	116.35	128.29	146.25

จากตารางที่ 4.4 พบว่าหนี้สินหมุนเวียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 139.46 ในปี 2552 และหนี้สินไม่หมุนเวียนก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกันจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 180.39 ในปี 2552 ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นจำนวนมากเกือบเท่าตัวของปี 2548 และเมื่อพิจารณาหนี้สินรวมพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 140.97 ในปี 2552 โดยหนี้สินที่เพิ่มขึ้นส่วนมากจะเกิดจากเงินกู้ยืมระยะสั้น

ส่วนด้านทุนของสหกรณ์ ทุนของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 146.25 ในปี 2552 โดยมาจากการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้น และจากทุนสำรอง ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ทั้งสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ตั้งแต่ปี 2548-2552 ซึ่งจะแสดงให้เห็น อย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนสหกรณ์ โดยใช้แผนภูมิ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

โดยการศึกษาข้อมูลจากงบกำไรขาดทุน ซึ่งแสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด สำหรับสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม ของปี 2548-2552 มาวิเคราะห์โดยวิธีเปรียบเทียบตามแนวดิ่ง และตามแนวโน้มได้ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนตามแนวดิ่ง

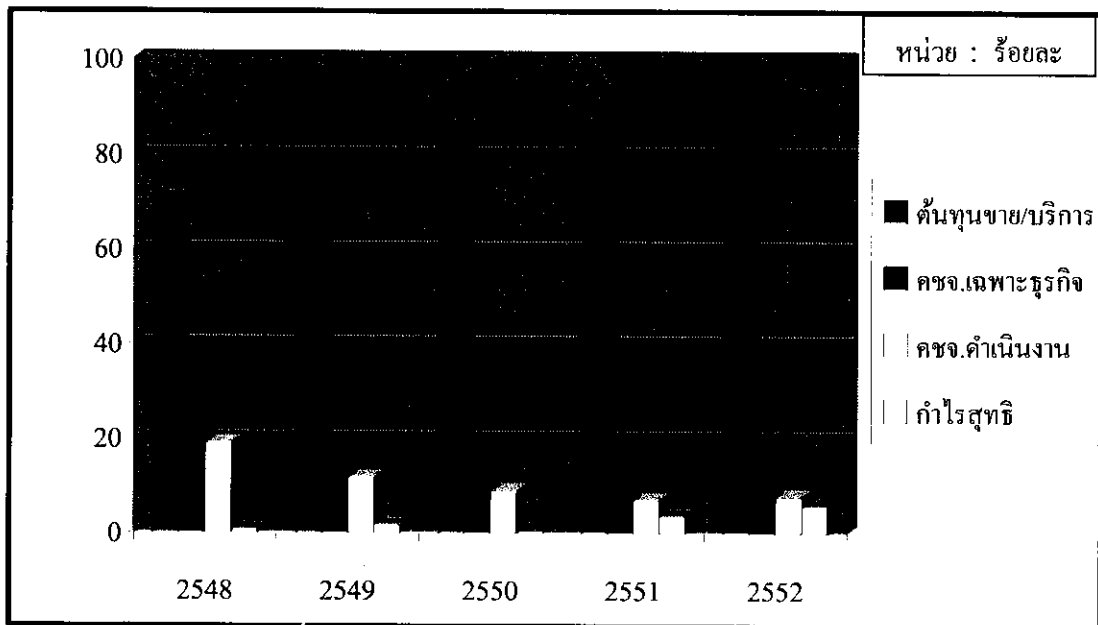
ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนตามแนวดิ่ง

รายการ	งบกำไรขาดทุน 31 มีนาคม (หน่วย : ล้านบาท)					อัตราย่อยส่วนตามแนวดิ่ง				
	2548	2549	2550	2551	2552	2548	2549	2550	2551	2552
ขาย/บริการ	12.081	17.373	26.932	36.207	33.102	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หัก ต้นทุนขาย/บริการ	8.535	13.419	23.111	31.712	28.157	70.65	77.24	85.81	87.59	85.06
กำไรขั้นต้น	3.546	3.954	3.820	4.494	4.945	29.35	22.76	14.19	12.41	14.94
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ	1.186	1.374	1.393	1.613	1.616	9.82	7.91	5.17	4.46	4.88
รวม	4.732	5.329	5.214	6.108	6.562	39.17	30.67	19.36	16.87	19.82
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	2.430	3.087	2.874	2.445	2.233	20.12	17.77	10.67	6.76	6.75
กำไรเฉพาะธุรกิจ	2.302	2.241	2.340	3.662	4.329	19.05	12.90	8.69	10.11	13.07
บวก รายได้อื่น	0.050	0.061	0.069	0.064	0.042	0.42	0.34	0.26	0.18	0.13
รวม	2.352	2.303	2.409	3.726	4.371	19.47	13.24	8.95	10.29	13.20
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	2.278	2.015	2.382	2.477	2.534	18.86	11.62	8.85	6.84	7.65
กำไรสุทธิ	0.073	0.288	0.027	1.249	1.836	0.61	1.62	0.10	3.45	5.55

จากตารางที่ 4.5 พบว่ามีผลการดำเนินงานดังนี้ คือ กำไรขั้นต้นมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 29.35 ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 14.94 ในปี 2552 ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากต้นทุนขาย/บริการที่มีแนวโน้มสูงขึ้นจากร้อยละ 70.65 ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 85.06 ในปี 2552

ส่วนด้านค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจก็มีการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 20.12 ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 6.75 ในปี 2552 และในขณะเดียวกัน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 18.86 ในปี 2548 เหลือเพียงร้อยละ 7.65 ในปี 2552 จึงทำให้สหกรณ์เกิดผลกำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2548-2552

สรุปว่า ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด จากปี 2548 - 2552 ถึงแม้จะมีสัดส่วนของต้นทุนขาย/บริการที่สูงและเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ในขณะเดียวกัน สหกรณ์ก็มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายที่ลดลงและมีแนวโน้มลดลงทุกปี ทั้งค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดมีผลกำไรสุทธิและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.61 ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.55 ในปี 2552 ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.4

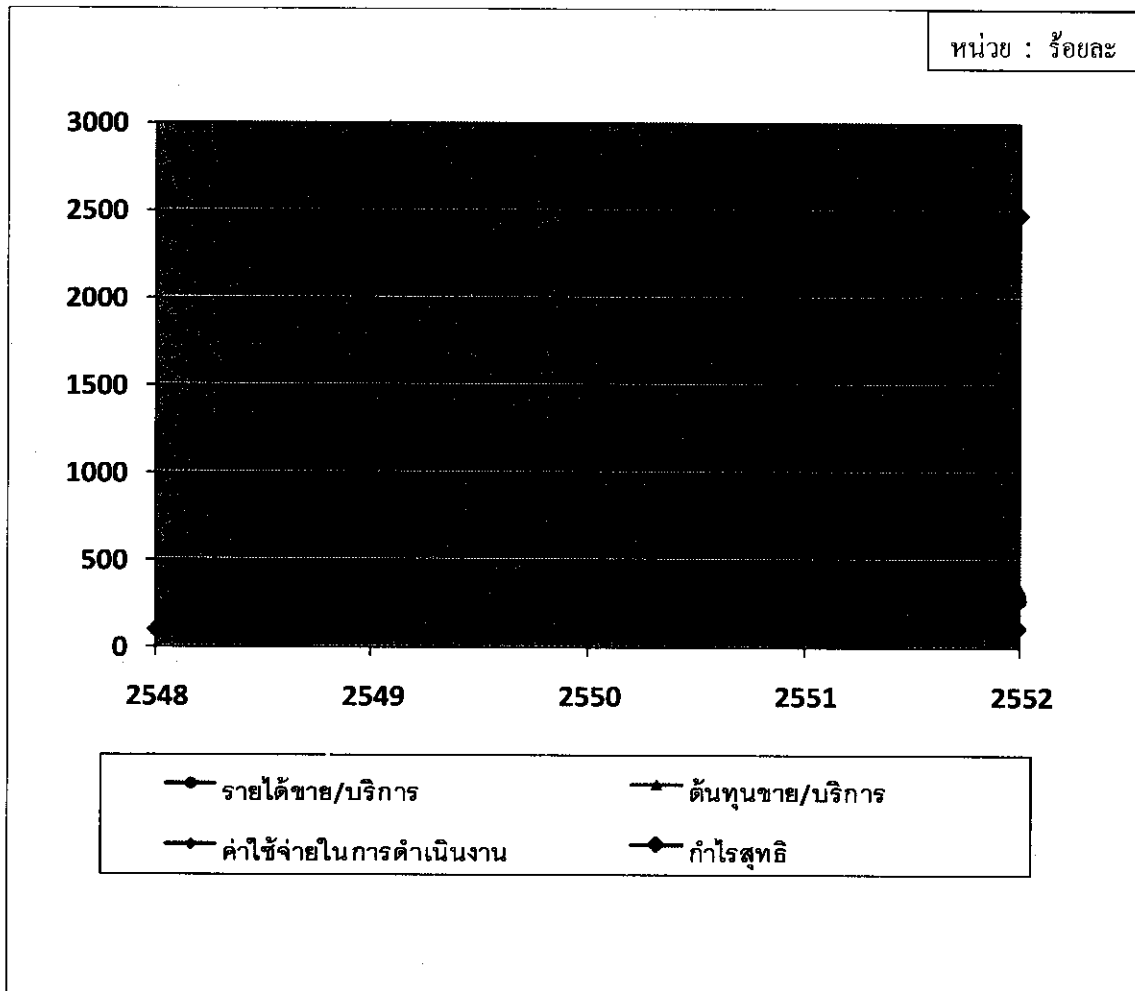
ภาพที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนขาย/บริการ ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และกำไรสุทธิ โดยใช้แผนภูมิ

2.2 ผลการวิเคราะห์หั่งบกำไรขาดทุนตามแนวโน้ม

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์หั่งบกำไรขาดทุนตามแนวโน้ม

รายการ	หน่วย	2548	2549	2550	2551	2552
รายได้จากการขาย/บริการ	ล้านบาท	12.082	17.374	26.933	36.208	33.103
	ร้อยละ	100.00	143.80	222.92	299.69	273.99
ต้นทุนขาย/บริการ	ล้านบาท	8.536	13.419	23.112	31.713	28.157
	ร้อยละ	100.00	157.20	270.76	371.52	329.86
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	ล้านบาท	2.279	2.015	2.382	2.477	2.535
	ร้อยละ	100.00	88.42	104.52	108.69	111.23
กำไรสุทธิ	ล้านบาท	0.074	0.288	0.027	1.249	1.837
	ร้อยละ	100.00	389.19	36.49	1,687.84	2,482.43

จากตารางที่ 4.6 พบว่ารายได้จากการขาย/บริการ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 273.99 ในปี 2552 และต้นทุนขาย/บริการ ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 329.86 ในปี 2552 ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกันแต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าคือ จากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 111.23 ในปี 2552 จึงทำให้กำไรสุทธิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 100.00 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 2,482.43 ในปี 2552 ซึ่งจะแสดงให้เห็นแนวโน้มอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์รายได้ขาย/บริการ ต้นทุนขาย/บริการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และกำไรสุทธิ โดยใช้แผนภูมิ

ตอนที่ 3 การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากงบดุลและงบกำไรขาดทุนของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ณ วันที่ 31 มีนาคม ของปี 2548-2552 มาวิเคราะห์ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

3.1 อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง

ตารางที่ 4.7 ผลการวัดสภาพคล่อง

อัตราส่วน	หน่วย วัด	ปีบัญชี					ค่า เฉลี่ย
		2548	2549	2550	2551	2552	
อัตราส่วนสภาพคล่อง							
1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	เท่า	1.10	1.10	1.11	1.16	1.16	1.16
2. อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว	เท่า	1.13	1.07	1.09	1.14	1.14	1.32

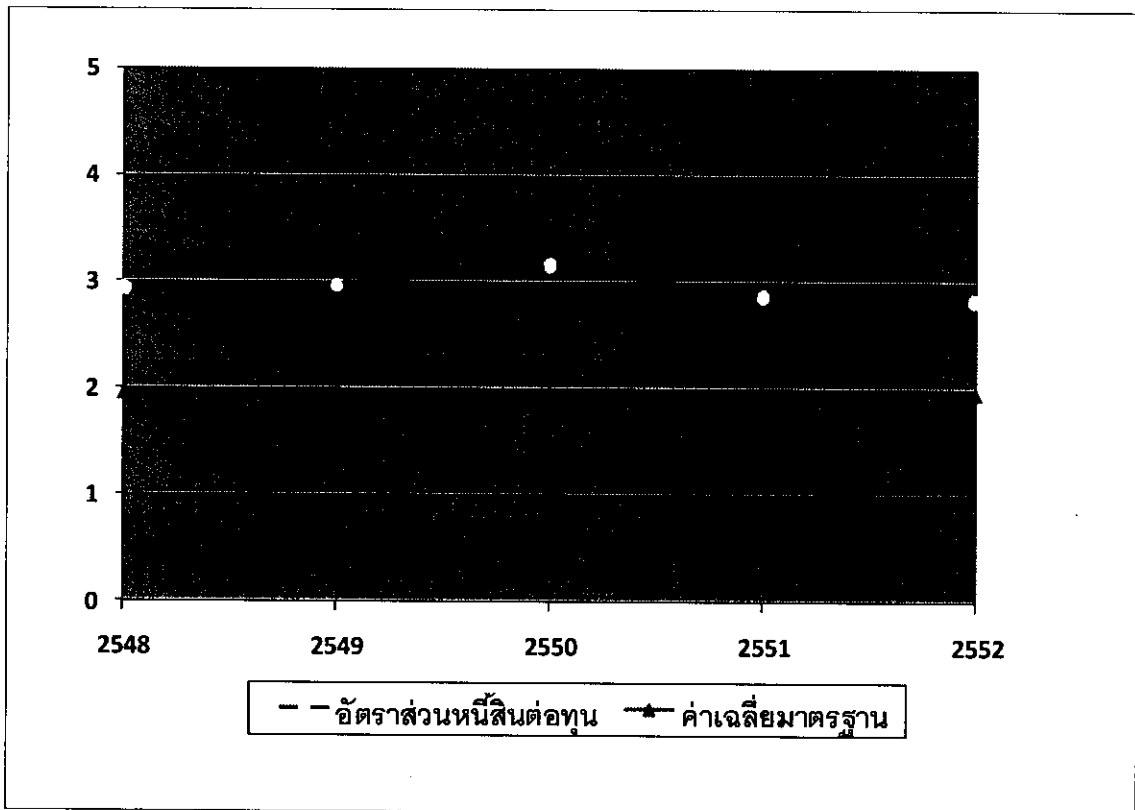
จากตารางที่ 4.7 พบว่า ในรอบปีบัญชี 2548-2552 สหกรณ์มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเท่ากับ 1.10 เท่า, 1.10 เท่า, 1.11 เท่า, 1.16 เท่า และ 1.16 เท่า ตามลำดับ ซึ่งอัตราส่วนดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 5 ปี จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) คือ 1.16 เท่า จะมีค่าเท่ากับค่าเฉลี่ยมาตรฐาน และในขณะเดียวกันสหกรณ์มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วในรอบปีบัญชี 2548-2552 เท่ากับ ร้อยละ 1.13, 1.07, 1.09, 1.14 และ 1.14 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) จะมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน คือ ร้อยละ 1.32 ทั้งนี้สินทรัพย์หมุนเวียนส่วนใหญ่เป็นเงินให้กู้ยืมระยะสั้น ดังนั้นสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารลูกหนี้ และการวางแผนเรียกเก็บหนี้

3.2 อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้

ตารางที่ 4.8 อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้

อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วย วัด	ปีบัญชี					ค่า เฉลี่ย
		2548	2549	2550	2551	2552	
อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้							
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน	เท่า	2.93	2.96	3.15	2.86	2.82	1.96

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ตั้งแต่ปี 2548-2552 เท่ากับ 2.93 เท่า, 2.96 เท่า, 3.15 เท่า, 2.86 เท่า และ 2.82 เท่า ตามลำดับ แสดงว่า สหกรณ์มีหนี้สินมากกว่าทุนของสหกรณ์ และเมื่อเปรียบเทียบกับจากปี 2550-2552 อัตราส่วนดังกล่าวมีแนวโน้มที่ลดลง และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) คือ 1.96 เท่า อัตราส่วนดังกล่าวของสหกรณ์มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ทั้ง 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานปี 2552

หากพิจารณาความเข้มแข็งและความเพียงพอของเงินทุนแล้ว เจ้าหนี้ยังคงมีความเสี่ยงสูง เพราะทุนของสหกรณ์ไม่สามารถคุ้มครองหนี้ได้ทั้งหมด ดังนั้นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเพียงพอของเงินทุน สหกรณ์จำเป็นต้องสร้างกิจกรรมหรือกลยุทธ์ในการระดมเงินทุนเรือนหุ้น หรือแม้กระทั่งต้องมองเห็นความสำคัญในการจัดสรรเงินลงทุนสำรองเพิ่มเติมให้จำนวนเปอร์เซ็นต์ที่จัดสรรเพิ่มมากกว่าที่เคยจัดสรรมา เพื่อสร้างรากฐานของสหกรณ์เองให้มั่นคง

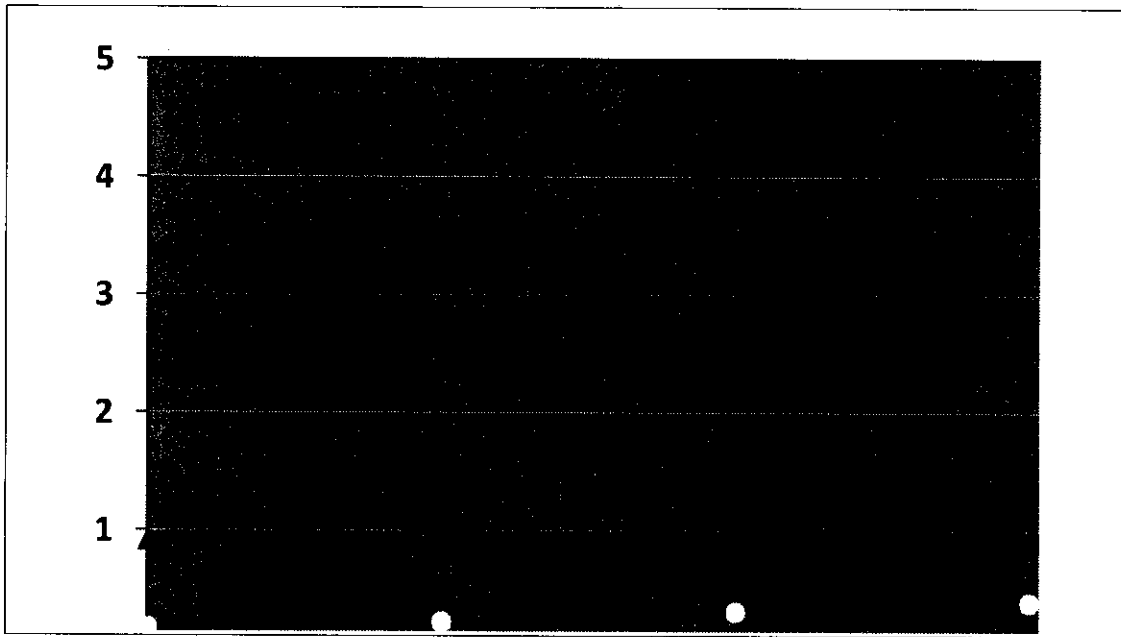
3.3 อัตราส่วนวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์

ตารางที่ 4.9 ผลวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์

อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วยวัด	ปีบัญชี					ค่าเฉลี่ย
		2548	2549	2550	2551	2552	
อัตราส่วนวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์							
1. อัตราหมุนของสินค้า	ครั้ง	23.75	38.55	57.87	73.19	99.61	22.25
2. อายุเฉลี่ยของสินค้า	วัน	15.37	9.47	6.31	4.99	3.66	16.41
3. อัตราหมุนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น	รอบ	0.17	0.22	0.31	0.39	0.33	0.91
4. อัตราร้อยละของรายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น	%	18.24	23.87	32.53	40.74	34.74	47.40

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ในรอบปีบัญชี 2548-2552 สหกรณ์มีอัตราหมุนของสินค้า ในช่วงปี 2548-2552 เท่ากับ 23.75 ครั้ง, 38.55 ครั้ง, 57.87 ครั้ง, 73.19 ครั้ง และ 99.61 ครั้ง โดยอัตราหมุนของสินค้าของสหกรณ์ ทั้ง 5 ปี มีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆ และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) คือ 22.25 ครั้ง มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน และสหกรณ์มีอายุเฉลี่ยสินค้า ในช่วงปี 2548-2552 เท่ากับ 15.37 วัน, 9.47 วัน, 6.31 วัน, 4.99 วัน และ 3.66 วัน ซึ่งมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อยๆ และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) คือ 16.41 วัน อายุเฉลี่ยสินค้าของสหกรณ์มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน แสดงว่า สหกรณ์สามารถบริหารสินค้าคงเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสินค้าคงอยู่ในสต็อกในระยะเวลาสั้นๆ ก็สร้างยอดขายได้เร็วหรือขายดี ซึ่งสินค้าที่ทำให้สหกรณ์มีการหมุนเร็ว ก็คือ น้ำมันเชื้อเพลิง นั่นเอง

นอกจากนั้นยังพบว่าสหกรณ์นำสินทรัพย์ไปลงทุนเพื่อหารายได้ในแต่ละปี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินให้กู้ยืม โดยมีอัตราหมุนของสินทรัพย์ ตั้งแต่ปี 2548-2552 เท่ากับ 0.17 รอบ, 0.22 รอบ, 0.31 รอบ, 0.39 รอบ และ 0.33 รอบ จากปี 2551-2552 มีแนวโน้มลดลง และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) คือ 0.91 รอบ อัตราหมุนของสินทรัพย์ของสหกรณ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน เนื่องจากสหกรณ์มีหนี้ที่ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนดจำนวนมาก ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7 อัตราหมุนของสินทรัพย์ ทั้ง 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานปี 2552

รวมทั้งอัตราร้อยละของรายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น จากผลการวิเคราะห์ที่ได้คือ ร้อยละ 18.24, ร้อยละ 23.87, ร้อยละ 32.53, ร้อยละ 40.74 และร้อยละ 34.74 ตามลำดับ จากปี 2551-2552 มีแนวโน้มลดลง และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) คือ ร้อยละ 47.40 จะเห็นได้ว่าอัตราร้อยละของรายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นของสหกรณ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ

3.4 อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร

ตารางที่ 4.10 ผลการวัดความสามารถในการทำกำไร

อัตราส่วน	หน่วย	ปีบัญชี					ค่าเฉลี่ย
		2548	2549	2550	2551	2552	
อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร							
1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	%	0.10	0.37	0.03	1.35	1.84	2.94
2. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	%	0.39	1.44	0.13	5.38	7.05	8.48
3. อัตรากำไรขั้นต้น	%	29.35	22.76	14.18	12.41	14.94	16.80
4. อัตราค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	%	38.97	29.37	19.52	13.59	14.40	92.06
5. อัตรากำไรสุทธิ	%	0.61	1.66	0.10	3.45	5.55	3.24

จากตารางที่ 4.10 พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ตั้งแต่ปี 2548-2552 เท่ากับ ร้อยละ 0.10, 0.37, 0.03, 1.35 และ 1.84 ตามลำดับ จากทั้ง 5 ปี มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แสดงถึงผลการบริหารสินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดผลตอบแทนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) คือ ร้อยละ 2.94 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สหกรณ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน อย่างไรก็ตามผู้บริหารสหกรณ์ยังคงต้องพยายามนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปลงทุนให้เกิดผลตอบแทนให้มากกว่านี้

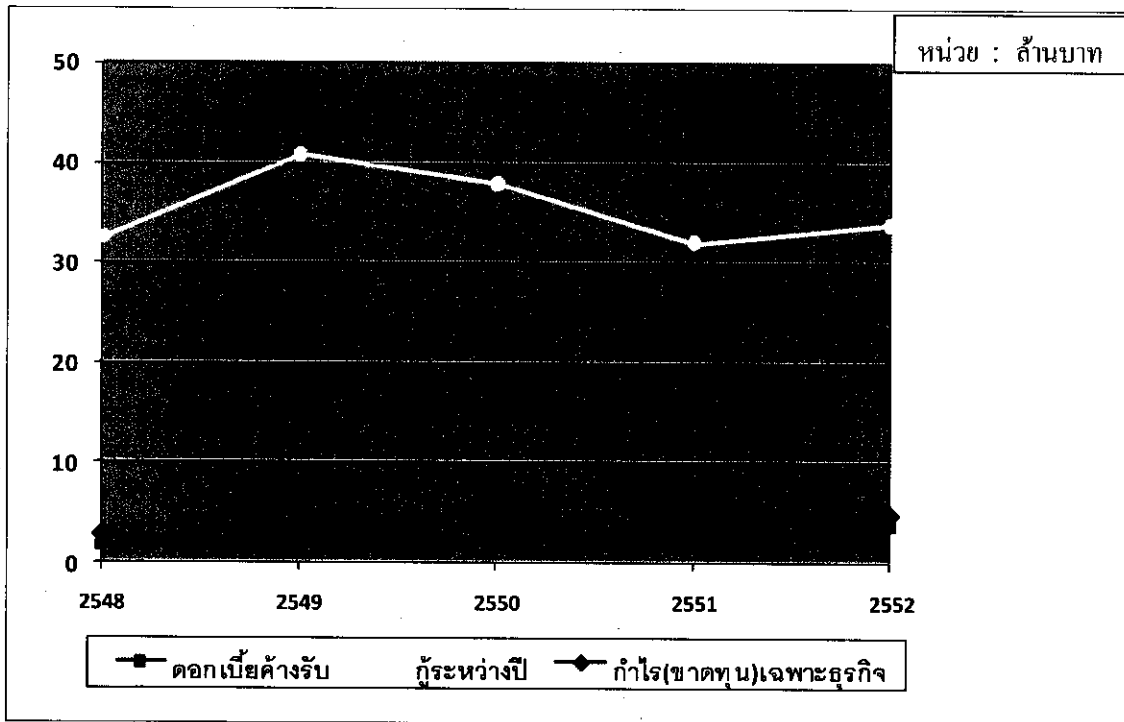
และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น จากผลการวิเคราะห์ที่ได้ คือ จากปี 2548-2552 ร้อยละ 0.39, 1.44, 0.13, 5.38 และ 7.05 ดูจากแนวโน้มทั้ง 5 ปี เป็นไปในทิศทางที่ดี คือ มีอัตราที่เพิ่มขึ้น และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน(www.cad.go.th) คือ ร้อยละ 8.48 ยังมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน

อัตรากำไรขั้นต้น จากผลการวิเคราะห์ที่ได้ปี 2548-2552 คือ ร้อยละ 29.35, ร้อยละ 22.76, ร้อยละ 14.18, ร้อยละ 12.41 และร้อยละ 14.94 ตามลำดับ ซึ่งจากทั้ง 5 ปี มีแนวโน้มลดลง และในปี 2552 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน คือ ร้อยละ 16.80 อัตรากำไรขั้นต้นจะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน

และสหกรณ์มีอัตรากำไรสุทธิ ตั้งแต่ปี 2548-2552 เท่ากับ ร้อยละ 0.61, 1.66, 0.10, 3.45 และ 5.55 และในปี 2552 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน(www.cad.go.th) คือ ร้อยละ 3.24 จะมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน ซึ่งจากทั้ง 5 ปี มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตรากำไรจ่ายในการขายและบริหารที่มีแนวโน้มลดลงคือ ตั้งแต่ปี 2548-2552 เท่ากับ ร้อยละ 38.97, 29.37, 19.52, 13.59 และ 14.40 ตามลำดับ ซึ่งแนวโน้มที่ลดลงส่งผลให้มีกำไรมากขึ้น

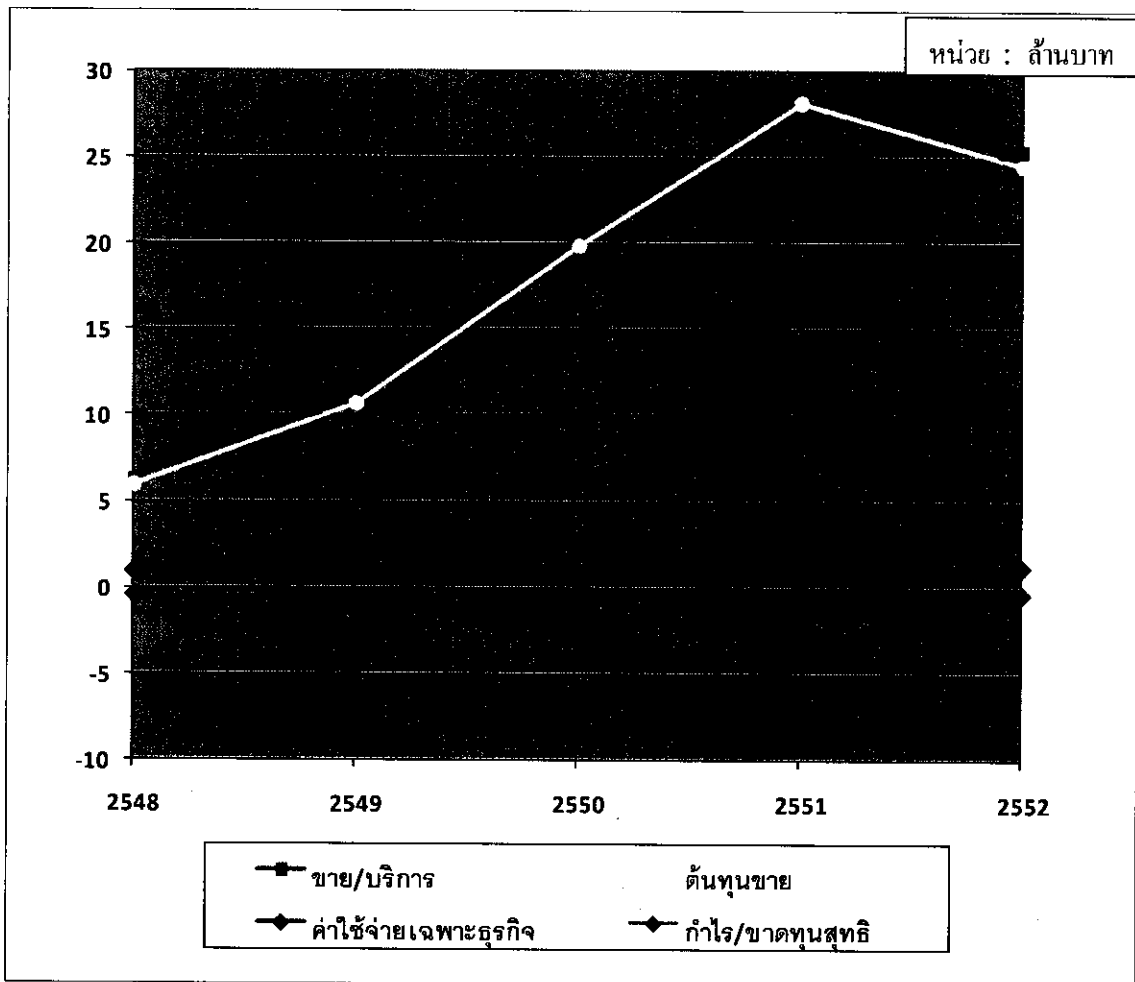
ซึ่งธุรกิจของสหกรณ์ที่ส่งผลต่อกำไรสุทธิในแต่ละปี ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ และธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ซึ่งแต่ละธุรกิจมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

ธุรกิจสินเชื่อ ด้านการจัดทำหลักฐานการเป็นหนี้และการค้ำประกัน ปรากฏว่าถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งตลอดระยะเวลา 5 ปี มีการปล่อยเงินให้สมาชิกกู้ระหว่างปีในแต่ละปีขึ้นลงในจำนวนที่ไม่แตกต่างกันมาก แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือดอกเบี้ยค้างชำระมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี แต่ในขณะเดียวกันสหกรณ์ก็มีกำไรเฉพาะธุรกิจทุกปี และในกำไรดังกล่าวได้รวมรายได้จากดอกเบี้ยค้างรับเข้าไปด้วย ซึ่งถ้าหากไม่รวมรายได้ดังกล่าวเข้าเป็นรายได้ของสหกรณ์ ในแต่ละปีธุรกิจสินเชื่อก็จะมีกำไรเฉพาะธุรกิจเพียงน้อยนิด ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 ผลการดำเนินงานธุรกิจสินเชื่อ

ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ระหว่างปีสหกรณ์ได้จำหน่ายสินค้าเป็นเงินสดและเงินเชื่อ ซึ่งจากปี 2548-2551 ปริมาณยอดขาย/บริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่กลับลดลงในปี 2552 ส่วนต้นทุนและค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจก็สูงเป็นเงาตามตัวยอดขาย/บริการ จึงส่งผลให้ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายมีผลขาดทุนเฉพาะธุรกิจตลอดระยะเวลาทั้ง 5 ปี ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนดังภาพที่ 4.9

ภาพที่ 4.9 ผลการดำเนินงานธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด” จังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะปีบัญชี 2548-2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด 2) ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์งบการเงิน ประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน รายละเอียดประกอบงบการเงิน งบต้นทุนขาย/บริการ งบต้นทุนผลิต หมายเหตุประกอบงบการเงิน และข้อมูลในรายงานประจำปี 2548-2552 รวม 5 ปี ของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด โดยเลือกเทคนิคการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อตามแนวดิ่ง ตามแนวโน้ม และการใช้อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 ฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด

ตลอดระยะเวลา 5 ปี สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด มีโครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในลูกหนี้เงินให้กู้ยืมระยะสั้น มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย และรองลงมา คือ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ-สิทธิ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และโครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในลูกหนี้เงินให้กู้ยืมระยะยาว มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่เมื่อดูภาพรวมโครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมีแนวโน้มลดลงและในขณะเดียวกัน โครงสร้างการลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ส่วนด้าน โครงสร้างทางการเงินก็มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยเช่นกัน ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเงินกู้ยืม ซึ่งก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และเงินรับฝากจากสมาชิกซึ่งมีแนวโน้มที่ลดลง แต่โดยภาพรวม โครงสร้างด้านหนี้สินมีแนวโน้มที่ลดลง และตรงข้ามกับโครงสร้างด้านทุนของสหกรณ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

1.2 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ซึ่งศึกษาเฉพาะปีบัญชี 2548-2552 รวม 5 ปี สามารถสรุปผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ได้ดังนี้

สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด มีรายได้หลักตลอดระยะเวลา 5 ปี คือ จากธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย โดยรายได้จากการขายจากปี 2548-2551 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่พอปี 2552 ก็ลดลงแต่ลดลงไม่มาก ธุรกิจดังกล่าวมีต้นทุนขาย/บริการและค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจสูงมากจึงมีผลทำให้ขาดทุนเฉพาะธุรกิจทุกปี แต่อย่างไรก็ตามสหกรณ์ก็ยังมีธุรกิจสินเชื่อที่พอจะมีกำไรเฉพาะธุรกิจที่ช่วยพยุงและส่งผลให้ผลการดำเนินงานภาพรวมดีขึ้น

ส่วนธุรกิจสินเชื่อที่ประสบปัญหาหนี้ค้างชำระจำนวนมากเนื่องจากสมาชิกไม่สามารถชำระได้ตามกำหนด แต่อย่างไรก็ตามในทางบัญชีแล้วสหกรณ์ก็ยังมีกำไรเฉพาะธุรกิจจากธุรกิจสินเชื่อที่พอจะช่วยพยุงและส่งผลให้ผลการดำเนินงานภาพรวมมีกำไรสุทธิได้

ด้านค่าใช้จ่าย ถึงแม้จะมีสัดส่วนของต้นทุนขาย/บริการที่สูงและเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ในขณะเดียวกันสหกรณ์ก็มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายที่ลดลงและมีแนวโน้มลดลงทุกปี ทั้งค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดมีผลกำไรสุทธิและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

1.3 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด

จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด เฉพาะปีบัญชี 2548-2552 รวม 5 ปี แสดงให้เห็นประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์ได้ดังนี้

ด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ จากอัตราส่วนหมุนเวียน สหกรณ์ยังมีเงินหมุนเวียนพอที่จะมาชำระหนี้สินหมุนเวียนได้ทัน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารลูกหนี้ ถ้าสามารถเรียกเก็บหนี้คืนจากสมาชิกได้ ก็จะสามารถชำระหนี้เจ้าหนี้เงินกู้ระยะสั้นได้ทันตามกำหนดสัญญา ด้านความสามารถในการก่อหนี้ สหกรณ์มีอัตราหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ทั้ง 5 ปี สูง และสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเดียวกัน (www.cad.go.th) ทำให้มีความเสี่ยงทางการเงินสูงเพราะทุนของสหกรณ์ไม่สามารถคุ้มครองหนี้ได้ทั้งหมด ส่วนด้านความสามารถในใช้สินทรัพย์ จากอัตราการหมุนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น สหกรณ์นำสินทรัพย์ทั้งสิ้นที่มีอยู่ไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดรายได้ยังต่ำเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐาน เนื่องจากสินทรัพย์ส่วนหนึ่งของสหกรณ์ยังคงอยู่คุณภาพ และด้านความสามารถในการทำกำไรมีแนวโน้มดีขึ้น

2. อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด นั้น สหกรณ์มีการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมภายนอกมากกว่าการระดมทุนจากภายในสหกรณ์เอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรวิทย์ (2551) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรทั้ง 3 แห่ง มีโครงสร้างการลงทุนโดยจัดหาเงินลงทุนจากการกู้ยืมมากกว่าการระดมทุนจากสมาชิก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประดิษฐ์ จันทร์สุภา (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรบ้านหมี่ จำกัด จังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านการเงินสหกรณ์มีโครงสร้างของทุนดำเนินงานส่วนใหญ่มาจากทุนของสหกรณ์เอง ถือเป็นโครงสร้างที่มีความแข็งแกร่ง มีเงินทุนเพียงพอในการให้บริการสมาชิกอย่างทั่วถึง ดังนั้นฝ่ายบริหารจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักถึงการจัดหาเงินทุนที่จะมาใช้ในการดำเนินงานว่าควรจะมาจกทุนสหกรณ์เองหรือจัดหาจากภายนอก และเมื่อจัดหามาแล้วฝ่ายบริหารควรวางแผนในการใช้เงินที่ได้มาให้เกิดประโยชน์หรือผลตอบแทนที่คุ้มค่า

2.2 สหกรณ์มีผลกำไรสุทธิตลอดระยะเวลาทั้ง 5 ปี และกำไรที่ได้ส่วนใหญ่ก็มาจากธุรกิจสินเชื่อ โดยเป็นกำไรที่มาจากดอกเบี้ยค้างรับจากเงินให้กู้และมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของฤกษ์ชัย ทัทไพรี (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ต้นทุน-ผลตอบแทน และแนวโน้มปริมาณธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรกันทรลักษณ์ จำกัด ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์มีผลกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายได้หลักของธุรกิจคือดอกเบี้ยจากการให้สินเชื่อ ประกอบด้วยดอกเบี้ยรับจริง และดอกเบี้ยค้างรับ โดยดอกเบี้ยค้างรับมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปี อีกทั้งยังมีมูลค่าสูงกว่ากำไรสุทธิของสหกรณ์ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของสหกรณ์

2.3 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง สหกรณ์ก็ยังคงมีความเสี่ยงทางการเงินคือมีเงินทุนสหกรณ์ไม่เพียงพอในการคุ้มครองหนี้ที่มีอยู่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวรรณ พุทธเจริญ (2550) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรท่าม่วง จำกัด มีความสอดคล้องกันในเรื่องความเพียงพอของเงินทุนหรือความเชื่อมั่นของสมาชิก ซึ่งได้สรุปว่า แหล่งที่มาของเงินทุนใช้จากภายนอกเป็นหลัก จึงเกิดความเสี่ยงทางธุรกิจ ฐานะทางการเงินขาดเสถียรภาพ การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกและความอยู่รอดของธุรกิจสหกรณ์

จึงควรให้ความสำคัญกับการทำธุรกิจกับสมาชิกมากขึ้น ควบคุมค่าใช้จ่าย นำข้อมูลทางการเงินมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานธุรกิจ โดยพิจารณาถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน เน้นการเพิ่มทุนจากภายในโดยพึ่งพาตนเองมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

3.1.1 ผู้ศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ในการเลือกใช้เครื่องมือวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินในแต่ละด้านของสหกรณ์ พร้อมทั้งผลการวิเคราะห์ไปเป็นกรณีศึกษาในการแนะนำและส่งเสริมให้สหกรณ์ใช้เครื่องมือดังกล่าวให้เข้าใจง่ายขึ้น

3.1.2 ผู้บริหารและฝ่ายจัดการสหกรณ์ ควรให้ความสนใจนำข้อมูลการบัญชีการเงินของสหกรณ์มาใช้และพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลการบัญชีการเงิน ตลอดจนปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่อาจมีอิทธิพลมากระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาสาเหตุแล้วนำไปปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนงาน การควบคุมการบริหารการเงินและการตัดสินใจทางธุรกิจ

3.1.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สามารถนำผลการศึกษาไปปรับปรุงกลยุทธ์ในการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ในจังหวัดในเรื่องของการใช้ข้อมูลการบัญชีการเงินเพื่อการบริหารงานสหกรณ์ต่อไป

3.1.4 กรมส่งเสริมสหกรณ์ สามารถใช้ผลการศึกษาเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการแนะนำและส่งเสริมสหกรณ์ รวมทั้งอาจจัดทำคู่มือการฝึกอบรมให้แก่วิทยากรของกรมส่งเสริมสหกรณ์ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างลึกซึ้งและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้ที่สนใจจะศึกษา ควรนำข้อมูลเชิงคุณภาพอื่นๆ มาร่วมพิจารณาด้วย เช่น ความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหาร ความร่วมมือของสมาชิกสหกรณ์ ภาวะเศรษฐกิจ เป็นต้น

3.2.2 ควรศึกษาถึงทัศนคติและความรู้ของสมาชิก เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุง
การบริหารจัดการ ให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับสหกรณ์ให้มากขึ้น

3.2.3 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลทำให้สมาชิกสหกรณ์ไม่สามารถส่งชำระหนี้เงินกู้
ได้ตามกำหนด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กชกร เฉลิมกาญจนา (2544) *การบัญชีบริหาร* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2552) ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ส่วน
วิจัยและพัฒนาสารสนเทศทางการเงิน สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
_____ (2551) เอกสารการสอนชุดวิชา การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์การเกษตร
หน่วยที่ 1-5
_____. www.cad.go.th ค้นคืนเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2552
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2550) *การสหกรณ์ในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร ฝ่ายเผยแพร่และ
ประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์
- _____ (2549) *คุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์ การสหกรณ์แห่งประเทศไทย*
สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์
- _____ (2551) *ชุดฝึกอบรมเรื่อง อุดมการณ์ หลักการ วิธีการสหกรณ์ สำนักพัฒนาและ*
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์
_____. www.cpd.go.th ค้นคืนเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2552
- จักริน เพชรสังหาร (2549 : 11) “การวิเคราะห์งบการเงินของศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม”
- จินดา ชันทอง (2540) “การวิเคราะห์งบการเงิน” กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ณัฐวรรณ พุทธรเจริญ (2550) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินและความสามารถในการ
ชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้ง จำกัด”
- ทอน พิมพา (2552) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรมือร่องเอียด จำกัด
พ.ศ. 2551”
- นัตตา เตชะประสาน (2550) “การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์การเกษตรคลองท่อม จำกัด :
ศึกษาเฉพาะปีการเงิน 2546-2550”
- ประดิษฐ์ จันทรสุภา (2551) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์
การเกษตรบ้านหมี่ จำกัด จังหวัดลพบุรี”
- ปัญญา หิรัญรัมย์ และส่งเสริม หอมกลิ่น (2548) “งบการเงิน” ในประมวลสาระชุดวิชาการบัญชี
และการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร หน่วยที่ 2 หน้า 2-7 และ “การวิเคราะห์งบ
การเงินของสหกรณ์” ในประมวลสาระชุดวิชา การบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร
หน่วยที่ 3 หน้า 3-2 - 3-6 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขา
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

เพชร บุษบทรัพย์ (2548) “การวิเคราะห์งบการเงิน” กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2548) “การวิเคราะห์งบการเงิน” คู่มือประกอบการอบรม โครงการมิติใหม่
 ของการประเมินผลทางการเงิน สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์
 กรมส่งเสริมสหกรณ์

วิฑูรย์ สิทธิเดช (2551) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรคลองหลวง จำกัด
 ปี พ.ศ. 2550”

วัชร ใโปบ (2551) “การศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์
 การเกษตรในจังหวัดกาฬสินธุ์”

สมหมาย ธรรมครูปัทม์ (2546) “การวิเคราะห์งบการเงิน” คู่มือประกอบการอบรมโครงการการ
 วิเคราะห์งบการเงินสหกรณ์ สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์
 กรมส่งเสริมสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ เชียงพิณ จำกัด (2542) ข้อบังคับของสหกรณ์การเกษตรนิคมฯ เชียงพิณ
 จำกัด พ.ศ. 2542

_____. (2548) รายงานประจำปี จังหวัดอุดรธานี

_____. (2549) รายงานประจำปี จังหวัดอุดรธานี

_____. (2550) รายงานประจำปี จังหวัดอุดรธานี

_____. (2551) รายงานประจำปี จังหวัดอุดรธานี

_____. (2552) รายงานประจำปี จังหวัดอุดรธานี

อาคม โยริยะ (2551) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์
 การเกษตรเวียงป่าเป้า จำกัด จังหวัดเชียงราย”

อัจฉรา ชิวตระกูลกิจ (2544) *เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการจัดการการเงิน* พิมพ์ครั้งที่ 2
 สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ฤกษ์ชัย ทัพไพรี (2549) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ต้นทุน-ผลตอบแทน และแนวโน้ม
 ปริมาณธุรกิจสินเชื่อบของสหกรณ์การเกษตรกันทรลักษ์ จำกัด

www.google.com ค้นคืนเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2552

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

งบการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงพิณ จำกัด
เฉพาะปีบัญชี 2548 – 2552

สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชิงพิณ จำกัด

งบดุลเปรียบเทียบ

ณ วันที่ 31 มีนาคม 2548 - 2552

(หน่วย : ล้านบาท)

รายการ	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท
สินทรัพย์					
สินทรัพย์หมุนเวียน					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	1.417	2.101	1.586	1.561	3.716
เงินฝากสหกรณ์อื่น	0.014	0.015	0.015	0.016	0.017
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น - สุทธิ	50.339	54.217	63.652	66.348	72.122
ลูกหนี้ระยะสั้น - สุทธิ	5.300	4.695	3.141	2.548	2.444
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ - สุทธิ	3.458	3.299	4.401	5.400	6.803
สินค้าคงเหลือ	0.291	0.272	0.426	0.357	0.138
วัสดุคงเหลือ	0.051	0.000	0.000	0.000	0.000
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	0.476	1.051	1.063	1.059	1.547
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	61.349	65.652	74,287	77.292	86.789
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน					
เงินลงทุนระยะยาว	0.083	0.083	0.083	0.083	0.083
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	9.050	13.793	13.168	12.997	15.428
ลูกหนี้ระยะยาว - สุทธิ	2.422	1.836	2.692	2.507	2.825
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์- สุทธิ	0.289	0.242	0.245	0.670	0.723
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	1.190	0.790	0.568	0.351	0.150
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	0.226	0.577	0.564	0.058	0.180
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	13.262	17.323	17.321	16.668	19.391
รวมสินทรัพย์	74.612	82.975	91.608	93.961	106.180

รายการ	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท
หนี้สินและทุนของสหกรณ์					
เงินกู้ยืมระยะสั้น	41.147	46.914	56.351	54.932	63.190
เจ้าหนี้การค้า	0.000	0.006	0.000	0.000	0.000
เงินรับฝาก	12.227	12.811	10.410	11.497	11.228
ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ	0.000	0.000	0.010	0.000	0.000
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	0.198	0.119	0.203	0.156	0.294
รวมหนี้สินหมุนเวียน	53.572	59.851	66.975	66.586	74.713
หนี้สินไม่หมุนเวียน					
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	2.045	2.167	2.533	3.007	3.689
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	2.045	2.167	2.533	3.007	3.689
รวมหนี้สิน	55.618	62.019	69.508	69.594	78.403
ทุนของสหกรณ์					
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	16.594	18.213	19.751	20.772	23.182
ทุนสำรอง	1.630	1.696	1.730	1.756	1.881
ทุนสะสมตามข้อบังคับ และอื่น ๆ	0.694	0.757	0.590	0.589	0.876
กำไรสุทธิประจำปี	0.073	0.288	0.027	1.249	1.836
รวมทุนของสหกรณ์	18.993	20.956	22.099	24.367	27.777
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	74.612	82.975	91.608	93.961	106.180

สหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองเชียงพิณ จำกัด
งบกำไรขาดทุนเปรียบเทียบ
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2548 - 2552

(หน่วย : ล้านบาท)

รายการ	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท
ขาย/บริการ	12.081	17.373	26.932	36.207	33.102
หัก ต้นทุนขาย/บริการ	8.535	13.419	23.111	31.712	28.157
กำไรขั้นต้น	3.546	3.954	3.820	4.494	4.945
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ	1.186	1.374	1.393	1.613	1.616
	4.732	5.329	5.214	6.108	6.562
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	2.430	3.087	2.874	2.445	2.233
กำไรเฉพาะธุรกิจ	2.302	2.241	2.340	3.662	4.329
บวก รายได้อื่น	0.050	0.061	0.069	0.064	0.042
รวม	2.352	2.303	2.409	3.726	4.371
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	2.278	2.015	2.382	2.477	2.534
กำไรสุทธิ	0.073	0.288	0.027	1.249	1.836

ภาคผนวก ข

เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

เกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกร

ตัวแปรในการวิเคราะห์ขนาดสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร						คะแนนรวม 3 ตัวแปร ชี้วัดขนาดสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร	
ทุนดำเนินงาน		รายได้ธุรกิจหลัก		สมาชิก		ช่วง ขนาด สหกรณ์	
ช่วงข้อมูล (หน่วย:บาท)	คะแนน (1)	ช่วงข้อมูล (หน่วย:บาท)	คะแนน (2)	ช่วงข้อมูล (หน่วย : คน)	คะแนน (3)	ช่วง รวม (1)+(2)/(3)	ขนาด สหกรณ์
0	0	0	0	0	0		
>0-6,000	1	>0-5,000	1	1-28	1		
>6,000-30,000	2	>5,000-23,000	2	29-55	2	1-6	เล็ก
>30,000-145,000	3	>23,000-107,000	3	56-108	3	7-12	กลาง
>145,000-706,000	4	>107,000-500,000	4	109-213	4	13-18	ใหญ่
>706,000-3,440,000	5	>500,000-2,324,000	5	214-420	5	19-24	ใหญ่มาก
>3,440,000-16,770,000	6	>2,324,000-1,057,000	6	421-828	6		
>16,770,000-81,760,000	7	>1,057,000-50,262,000	7	829-1,633	7		
>81,760,000	8	>50,262,000	8	>1,633	8		

หมายเหตุ : การใช้เกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

- ผู้ใช้พิจารณาว่าสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการวัดขนาดนั้น มีช่วงทุนดำเนินงานรายได้ธุรกิจหลักและจำนวนสมาชิก อยู่ในช่วงใดแล้วทำการให้ระดับคะแนนในแต่ละรายการ
- หาคะแนนรวมของทั้ง 3 รายการแล้วพิจารณาว่าคะแนนรวมตกอยู่ในช่วงของสหกรณ์ขนาดใด ก็จะทราบขนาดของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรนั้นๆ

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวมะยูรี คำภาศรี
วัน เดือน ปี	12 พฤษภาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ (การเงินการธนาคาร) สถาบันราชภัฏอุดรธานี 2540
สถานที่ทำงาน	ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ 7 จังหวัดขอนแก่น สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ